

GORA (3097) *sb f*

gora (3093), **gura** (4); gura *WisznTr* (2); gora : gura *KochFr* (6 : 1), *KochPhaen* (5 : 1).

gór- (332), gor- (77); gor- *MurzHist*, *JanNKarGórn*; gór- : gor- *OpecŻyw* (17 : 35), *MurzNT* (2 : 13), *Mącz* (146 : 22), *KochTr* (1 : 1), *SarnStat* (22 : 4). ◇ gór; a jasne.

sg *N* góra (236). ◇ *G* góry (529). ◇ *D* górze (237). ◇ *A* górę (464) [*w tym*: -ą (7), -e (4)]. ◇ *I* górą (86). ◇ *L* górze (511). ◇ *V* goro (2). ◇ *pl N* góry (194). ◇ *G* gór (217). ◇ *D* górąm (45), góróm (3) *SkarŻyw*, *KochPhaen*, *LatHar*, góróm (1 *kust*) *SkarŻyw*; ~ -óm (1), -(o)m (2). ◇ *A* góry (248). ◇ *I* górami (85), górm (1) *SarnStat*, góry (1); -ami : -y *MiechGlab* (5 : 1). ◇ *A a. I* góry (3). ◇ *L* górach (243); -ach (131), -äch (88), -(a)ch (24); -ach *RejPs* (2), *Mącz* (7), *BiałKat*, *BielSpr* (4), *ModrzBaz* (2), *SkarJedn*, *KochOdpr*, *Oczko*, *KochPs* (6), *NiemObr*, *KlonŻal*, *ReszPrz* (2), *ReszList*, *BielSjem*, *PudłFr*, *ArtKanc*, *ZawJeft*, *GostGosp* (2), *KochCz*, *GrabowSet*, *WujNT* (4), *SarnStat* (5), *KmitaSpit*, *KlonFlis*, *KlonWor*; -äch *KromRozm III*, *BielKom*, *LubPs* (2), *KrowObr*, *RejWiz* (4), *RejFig*, *RejZwierz* (2), *RejAp* (14), *GórnDworz* (2), *RejPos* (7), *RejZwierc* (5), *BudNT* (3), *MWilKHist*; -ach : -äch *Leop* (19 : 6), *BibRadz* (23 : 1), *BielKron* (20 : 13), *BudBib* (6 : 13), *SkarŻyw* (8 : 5), *StryjKron* (3 : 2), *KochPieś* (1 : 3), *PowodPr* (1 : 1). ◇ *V* góry (15). ◇ *du N* (*cum nm*) górze (5) *BielKron* 125v, 264v, 266v, 278v, *Mącz* 60d. ◇ *A* (*cum nm*) górze (2) *HistAl* M3v, *BielKron* 100.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI – XIX w.*

1. Znaczna wyniosłość ziemi, wzniesienie terenu, pasmo gór (również w *sg*), górzysty kraj; *mons Murm*, *Mymer*¹, *BartBydg*, *Mącz*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *collis Mącz*; *iugum Cn* (2558) : yakom ya nyeprzyyal szdzyesyanczą voszow gy stylje robothnykow anym scham przynych był anym syemye bral szgory vyelkyey nagrodzysku *ZapWar 1512 nr 2141*; A gdy k iedney gorze przyśpiał/ Ziął z siebie kołz y pośiedział *BierEz B, H*; Oyttzowie nałfy modlili fie na tey gorze *OpecŻyw 50*; Iezufa milégo z gory zepchnątz chciáno *OpecŻyw 51, 10, 10v, 38v, 42v, 50 (20)*; *OpecŻywSandR nlb 2v*; *MLodzieniecz* niékorty był rządu potzciwego: ten prziiiał do niektorego miałta/ połrod ktorego była góra wielką/ a zámek naniey *ForCnR A2*; *Mons. Ein berg Gorá. Murm 20, 21 [3 r.]*; *Mymer*¹ 6v; *BartBydg 30b, 35 [2 r.]*; *TarDuch B3v, B5*; *PAproć* rołcie na khamiennych mieyłczach na gorach *FalZioł I 55c*; *ZAiącz [...]* Nogi zadnie dłułfze niż przednie ma/ á dla thego ku gorze přęczey niżli zgory bieży. *FalZioł IV 11c, I 54a, 66c, 92d, 109c, 147a (45)*; *BielŻyw 162*; na tey gorze gdzie pierwey był zamek iełt grod drzewiany *MiechGlab 5*; Druga rzeka z tychże gor ciecże imieniem Koban *MiechGlab 28*; Pewna rzecz iełt iż Iuhra ziemia iełt prawie, ku połnoci, niemaiąc żadnych gor nieprzyłtępnich ani tak wyłokich iako łą Korytany we Włószech *MiechGlab 60, 24, 61 [5 r.]*, 65, 70, 78 [2 r.]; *BierRozm 24*; Tać iełt gora w ktorey fie złubiło panu bogu miełzkać *WróbŻołt 67/17*; Rzeki niech rękoma łpołtem klekczą y gory fie vraduią od oblicznołci pańskiey *WróbŻołt 97/8, 10/2, D5v, 49/10, 64/7, V (17)*; *LibLeg 10/146v*; y gory prozne zákwitnęły potrzebnezi zioły łwemi *RejPs 94v, 16 [2 r.]*, 24, 69, 69v, 94 (19); Iłch dzyączyą kthorego Czorka yey Jaduiga nyefłufchnye nabila y wączwarthek theralf přefchli ziwo porodziła oną zadułzwyłchi wpyałchek v gory na rołtanyu zagrzebla *LibMal 1549/ 148v*; *RejKup cc3*; Słtępując tedy z gory wełzli w padoł ciemny *HistAl K7v*; prołił bogá włzeehmogące^{so} áby raczył złączyć dwie gorze ktore tam były *HistAl M3v, B6v [2 r.]*, E8v, Fv, H6, H8v (31); *MurzNT Matth 14/23, 17/9, 24/16, 28/16, Luc 8/32, 9/28, Ioann 6/3*;

KromRozm II 13v, yv; *KromRozm III* E5v, F6; *Diar* 63; Pirwey wino łzczępił Noách/ Ktore kozyeł nálazł w gorach *BielKom* Fv; Fundámenty gor zádrzáły z wyelkim poruśfenyem *LubPs* F; Zá yego pánowányá zyemyá płodná będye/ A da obfítóść zbożá ná gorach y wśędzye *LubPs* Q4v, I4v, M3v [2 r.], Sv [2 r.], S3v, S6 (24); *KrowObr* 23, 194, 239; Idąc iuz do domu on młodzyeniec/ przybłaknął fie pod gorę gdzye Ray był *RejWiz* A7v; Vźrzał zamek ná gorze oľobney piękności *RejWiz* 64; Albo gdy łłóńce idzye czyrwono zá gorę/ Vźrzyłz iutro álbo wiátr/ álbo łzpetną chmurę. *RejWiz* 148v, A6v, 22, 27, 41v, 64, 64v (46); Piętnáćie łóćciow wyśłza byłá wodá nád gorámi kthore záłáá. *Leop Gen* 7/20; Gdy pocźnie brzmieć trąbá/ tedy niecbay wftąpią ná gorę. *Leop Ex* 19/13; Cienie od gor widzisz iákoby głowy ludzkie *Leop Iudic* 9/36; FVndámenty iego ná gorách łwiętych: miłuiie Pán brany Syonu/ nád wśfyłtkie ine przybytki Iákobowe. *Leop Ps* 86/1; y cześć á chwałę czyńćie ná gorze iego łwięthey: boć łwięty iest Pan Bog nász. *Leop Ps* 98/9; Trzodą łtráconą łtał fie lud moy: [...] z gory ná pagorek zefłli/ zápomnieli łóżyłká łwego. *Leop Ier* 50/6, *Gen* 22/2, 31/25 [2 r.], *Ex* 19/12 [2 r.], 14, 16 (65); *RejFig* Aa2v, Aa6v, Aa8, Bbv, Cc4; *RejZwierz* 74, 88, 104, 110v, 130; á idź do kráiny Moria/ y tamżego mnie ofiáruy/ zápaloná ofiárą ná iedney gorze/ ktorą iá opowiem tobie. *BibRadz Gen* 22/2; Gdzie y dziś ielcze zowiá gorę tę/ Pan będye widzian. *BibRadz Gen* 22/14; A złóć wáłzę ktoráćie vczynili/ to iest ćielcá/ porwałem y łpaliłem w ogniu/ y łtłukłem go y łtárłem w drobny proch/ ktory wrzuciłem wrzekę co z gory płynęłá. *BibRadz Deut* 9/21; Náklóńże Pánie niebá twego/ á złtęp/ dotkni gor/ á zákurzą łię. *BibRadz Ps* 143/5; Dowiećie łię tbedy żećiem ia iest Pan Bog wáłz/ mieśłkáiący w Syonie ná łwięthey gorze moiey *BibRadz Ioel* 3/17; A ná gorze kośćielney/ ná mieyłcu łłufznym/ łkładli kámienie ázby náłtał Prorok *BibRadz 1.Mach* 4/46, *Gen* 7/20, 12/8, 14/10, 19 arg, 17 (90); niebędye mi żaden zamek ták wyłoki/ áni gorá tak przykrą/ ná ktorábym łkokiem niebieżał *OrzRozm* N3; okręt łtánał ná gorze w Ormiáńłkiey zyemi *BielKron* 5; Pocźęli Gigántes łtáwiác gory ná gorę *BielKron* 24; y zwano tę gorę Circeus mons *BielKron* 25v; Ale oni będyć vporni á záłlepieni/ wftąpili ná gorę lud oględowác nieprzyacielłki *BielKron* 40v; Odpowiedzýał Iozue áby [...] dobywáli kráin po gorach dáley zá zyemię obiecáná. *BielKron* 48; Szedł potym ná gorę pułzczye Zyph *BielKron* 66v; Ten to był kupił łztukę gory v Somer/ gdzye było miáłto Máreon *BielKron* 84; Nic to nie rułzyłó Cyrułá/ przeto ná nieopátrznego przyciągnęłá z woysłkami wielkimi przez gory *BielKron* 113; Dobyli záłię Kápitoliúm/ łtrośtwo z gory pomiotáli *BielKron* 119; Potym fie dwie gorze łpołu zefłły *BielKron* 125v; Rośkazáli tedy Ewáńgelikowie [...] Schertelinowi Hethmanowi/ áby ćiągnął z woysłkiem w gory *BielKron* 226v; Tefłália żiemią łeży w okręgu gor wielkich. *BielKron* 273; Pod tą gorą ná ktorey miáłto łeży idzie rzeká. *BielKron* 282v; ćiągnął przez gory do Sánockiey żyemie *BielKron* 377v, 4v [2 r.], 5 [2r.], 5v [2 r.], 12 [4 r.], 12v [2 r.] (252); I mułzę ia podobno/ prze ludźi łakome/ Opułciwłzy iáłkinie/ y gory łwiadome/ Szukać łobie ná łtaróć inłzego mieśłkaniá *KochSat* A2; Acclivis mons. Pochodziłta góra. *Mącz* 2a; Acropolis, [...] Zamek ná górze. *Mącz* 2d; Aethna, Góra w Sycilii która zawżdy gore. *Mącz* 5c; Brachia montium, Poległóść gór/ gdy fie dáleko rościągáýą/ álbo rozwlóką góry. *Mącz* 26d; Caucasus [...] Góra miedzi Indiá á Tátárską ziemiá. *Mącz* 41c; Cismontanus, Z tey łtrony gór. *Mącz* 54c; Clinosi montes, Pochiłe góry. *Mącz* 58a; Porfodere montem, Przekopác gorę. *Mącz* 132d; In fronte Tauri montis, Pod górá. *Mącz* 137c; Imae radices montis, Nanilźłze mieyłcá pod górá. *Mącz* 166d; Ascensus iniquus, Nierowny/

trudny wfohod ná gorę. *Mącz* 170c; Instar montis, Ná xtałt góry/ álbo yákoby górá. *Mącz* 171b; Radices montis, Podgórze/ dolizná zwłałzczá pod przifłtępem góri leżąca. *Mącz* 345a; Tergum collis, Zadnia część góry. *Mącz* 450a; Viscera montis, Wnętrznosci góry. *Mącz* 499c, 2a, d [2 r.], 6c, 12a, 13d (95); *Prot* B; Dáley fluchay czo Apoštoł powiáda/ Iż káżdá gorá y infulá zruflzyłá fie z mieyfćá fwego. *RejAp* 64; Abowiem to iuz pewnie wiemy/ iż to miáfto Rzymfkie [...] záfiáđło ná fiedmi gorach/ ktore włáfnie możemy rozumieć fiedmią głowám i *RejAp* 105v, BB3v, 18v, 40, 62v, 64 (42); *GórnDworz* M, li3 [2 r.]; *HistRzym* 65, 78v [5 r.], 83v [2 r.]; Iż iefli [...] będziefz mi chwałę dawał/ tedy ty wflzytki kroleftwá co ich s they gory widziłz/ [...] dam w opiekę twoię *RejPos* 72; Abowiem przydá ná nie tákie czáfy/ iżby rádzi áby fie im gory roflthápiły/ á iżby ie zyemiá zákryłá *RejPos* 100; y zbudowawflzy ołtarz ná gorze/ chciał czynić/ wedle zwyczáiw fltórych/ ofiáry iemu *RejPos* 319v, 6 [2 r.] 6v, 45, 80v, 84v (29); *BiałKat* a4; P. Bog [...] to flpráwił/ áby fie podnioflły gory/ á zniżyły polá ná tych mieyfćách/ ktore ym wtwierdził. *KuczbKat* 20, 265 [2 r.], 385; Pothym fám Moizefz fzedł do Páná ná gorę/ y táłże fie s pánem rozmowił *RejZwierc* 9; Abowiem by thy z gory wolno puścił kołá/ Trudnoby iuz hamowác flwowlonego wołá. *RejZwierc* 29v; Bo flóńce iefli w nocy zá gorę zaydzie/ tedy táł przedfię inym narodom flwieci. *RejZwierc* 68, 3, 9 [3 r.], 51, 61v, 68 (17); fltrzedz fie gory nád woylkiem/ by iey nieprzyiáciel nie ofiáđł *BielSpr* 7v, b2v, 10v, 19v, 40, 43v (11); Bo Kościół iefł ono miáfto/ ktore ná gorze wsiáđło / á fámo z fiebie w oczy nam wchodzi/ y znác fie dáie *WujJud* 131, 204v; *RejPosRozpr* b3v; tełz drob y bydło/ niech fię nie páfie náprzećiw gorze tey. *BudBib Ex* 34/3; A obliczył fiedmdziefiát tyfięcy tych co nofli/ á ośmdziefiát tyfięcy tych co kámięń ćiofáli w gorze *BudBib 2.Par* 2/2; Zemną z Lewanu oblubienico [...] poydziefz/ nápatrzyć fię [...] zwierzchu Szenirá/ y Chermoná/ peleflow lwich/ z gor pardowyoh [*de montibus leopardorum*] *BudBib Oant* 4/8; Mężowie zdráđliwi byli wtobie żeby krew wylewáli/ y ná gorách iadáli wtobie/ niecnotę dziáłáli *BudBib Ez* 22/9; Y połádzi namioty páłacu flwego miedzy morzámi przy gorze zacney flwiátości *BudBib Dan* 11/45, *Gen* 12/8, 22/2, *Ex* 3/12, 15/17, 20/18 (60); *HistAl* [A2], B4v, C2 [3 r.], C3v [3 r.]; idziłz z wagá do Góry: á kiedy flye iuz do Góry przywáżyłz: idźze podle Góry z wagá ták dáleko/ áżec wagá flpadku wkáże łokói czwórzy/ táł możefz zbudowác Młyn *Strum* Dv, H3 [3 r.], H3v [2 r.], L2, L4v, M [2 r.], Ov; *BiałKaz* G3; A zówždy w nocy y we dnie w gorach y w grobiech był wołáiąc y tłukác fię kámięńmi. *BudNT Mar* 5/5, *przedm* c7 [2 r.], *Matth* 5/1, 15/29, 17/9, 21/21 *CzechRozm* 42v, 101v, 110, 111, 113v (18); *PapPan* Hh; ktoreby [*konie*] [...] częłtem przeieždźániem ćwicżono/ do fltępnego chodu/ do rułzenia/ [...] po gorách y rowiech biegiánia *ModrzBaz* 110, 115v; Ktemu do miáftá ná gorze zbudowánego przyrownáł kościół flwoy flyn Boży *SkarJedn* 12, 13 [2 r.], 15, 16, 60, 226; *KochOdpr* D2v; *Oczko* 3, 7v, 9v, 30v, [41]v; *Calag* 72a,b; Głof páńłki Cedry łamie/ y dęby przewráca/ A wielkimi górami ták flnáđnie obráca *KochPs* 40; Pułtynie kwitną/ góry flye ráduiá/ W polách fltad mnołstwo *KochPs* 93, 16, 23, 51, 69, 93 (28); Wyłzedłzy od nioh tułál fię po gorách pułtych *SkarŻyw* 29; Y przybrał grubá ziemię [...] piękniemi gorámi/ krułzczámi złotemi *SkarŻyw* 259; Kryli fię wierni po gorach/ po iáłkiniách. *SkarŻyw* 299; krył fię [...] ná tákie mieyfce/ z dwiemá tylko bráty/ ná ktore doleść prze przykrá gorę trudno kto miał. *SkarŻyw* 472, A3, A5v, 29, 113, 130 (46); *MWilkHist* A3v, H2; Węgrowie w gory bieżą tarczámi fię flczycząc. *StryjKron* 255; podobáło mu fię mieyfce w pułczy bárdzo ozdobne miedzy

gorámi *StryjKron* 345, 26 [2 r.], 72, 155, 255, 355 (15); Pánie náklón niebios twoich á zftáp/ dotkni gor/ á wypuřzczá dym. *CzechEp* 161; Rzym gdzie Papież mieřzka nie ieřt mieřfcm piałzczyřtym/ y owřzem ieřt gorá tłuřtá *CzechEp* [397], 162, 375 [2 r.], [398]; *NiemObr* 20, 173 [5 r.], 174; TV góra drzewy nátkniona/ A pod nią łáká żielona. *KochFr* 26, 105, 126; *KlonŻal* D marg, D2; *KochMuza* 26 [2 r.], 27; lecz ieřli prze gury/ Albo ich nie będziefz mógl obáczyć prze chmury/ Pátrzayże gwiazd/ które łá z ich wřchodem řpoioné/ Iedné ná zachód/ drugié ná wřchód położoné. *KochPhaen* 20, 5 [2 r.]; *KochMRot* C; *ReszPrz* 20; Choć niebieřskie řwiářto wřchodzi/ Choć y zá gury záchodzi/ Iák w południe ták w puł nocy/ Záłoř mię trzyma w řwey mocy. *WisznTr* 26; *BielSen* 14; *BielSjem* 17 [4 r.], 18 [2 r.]; *KochPam* 83; Pátrzay iáko řnieg po góřach řye bieli *KochPieř* 15; Wody z góř řzumią/ á pięniřta Wilná Iuř brzegóm řilná. *KochPieř* 31, 8, 13, 37; *PudłFr* 14, 57; *ArtKanc* G2v [2 r.], K4, T10; że iáko Niemce/ ták Węgry/ ták was Polaki/ y wřzyřtkie ine národy/ ktore od nich gory dźielá [!]/ barbaros zowá *GórnRozm* K, N3v; *ZawJeřt* 9, 13; Pylae – Wrota albo cziářnořcz miedźi gorami. *Calep* 879b; Septicollis – Mieřcze ofiedmi gorach. *Calep* 970b, 672b [2 r.], 933a; *GostGosp* 120; *GrabowSet* E, G2, X; Wielki ieřt PAN/ y wielce chwálebny/ w mieřce Bogá nářzego/ ná gorze řwiętey iego. *LatHar* 368, 192, 264, 359, 520, 535, 724; *KołakSzcześl* Bv; Tę gorę Piotr ř. zowie gorá řwiętá/ dla tego dziwnego ná niey przemienienia. *WujNT* 71; Nie może řię miářto zákryć ná gorze ofádzone [*civitas ... supra montem posita*] *WujNT Matth* 5/15; gdybyřcie tey gorze rzekli/ Podnieř řię á rzuć řię w morze: řtánie řię. *WujNT Matth* 21/21; A przez řiedm gor/ rozumieią wřzyřtkie pyřzne ludzie/ á ofobliwie krole tego řwiářtá *WujNT* 877, *przedm* 35, *Matth* 5 arg, 1, s. 17 marg, 21 [2 r.] (59); *JanNKarGórn* G4v; *WitořLut* A2v, A3v; Ieřcže po Orły byřtre pořłano ná gory *KmitaSpit* B, C2, C6, C6v; *PowodPr* 10, 52; Izali lepiey z gory řpářć y potłuc řię/ niřli ty cieżary zořtáwić *SkarKaz* 123b, 7a [2 r.], 116b [2 r.], 117a, 118a, 119a (13); *CiekPotr* 3; W tym obráli iednego wilká řtárego/ [...] žeby řię kędy z iáki gory pilnie przypátrował řpráwie onego wořřká *CzahTr* D3v, D3v, E; Y Którař niebieřka moc z niedořřępney góry/ Wyzuie mię z cziłowiczéy pořtáci y z řkóry? *GostCast* 52, 10, 21; Wyřcie iáko gory z ktorych rzeki y zdroie wytryřkáią *SkarKazSej* 665b, 665b marg, 696b; Kupiec nieborak przez ogień przez gory/ Wiedźie nie pewne cboć bogáte fory. *KlonFlis* D; Tám řwiecki ofřrow/ d[ę]bowy ofobny Pod gorá pływáć/ minieř y ozdoby. *KlonFlis* G3, B2, B4v, C, F4v, G2 [2 r.]; Odłóżywřzy od řiebie mołoyce y Gáchy/ Tułáły řię po góřach rořkudłáne řwáchy. *KlonWor* 6; Szukáiąc/ vpátrzył tám pod gorá drożyřko *KlonWor* 23, 21, 23, 24 [2 r.], 26.

W połączeniu z nazwą [gora + nazwa (437), nazwa + gora (66), gora, którą zową... (36), gora rzeczona... (6), gora (prze-, na)zwana... (4), gora na imię... (1), gora imieniem... (1); przy przypadku zależnym (nie licząc A z nazwą w m i n) nazwa w N (247), nazwa w przypadku zależnym (108)] (551): O pirwřfym kázaniu Ieřuřowym na góřze Tábor. *OpecŻyw* 41v, 37, 41v, [57] [2 r.], 98, 137v (12); *OpecŻywSandR* nlb 2v, 3, 5; *PatKaz* III 128v, 143; *TarDuch* B3v, B8, C5, D3v; *BielŻyw* 86; Tamże ich mnořtwo na wierchu gory Feřulanu głodem poginęło *MiechGlab* 38; pořstawili oboz na gorze, křtorá zowá Rzip *MiechGlab* 43; Tam napirwy na gory Iaziges wřřhąpiwřzy, řiedm Hetmanow wybráli *MiechGlab* 58, **, **v, **6, 61, 77, 78; Uradowáła řie gora Tabor gdi řie na niey pan Ieřus wyohraził *WróřŻořt* ee2v; Piořnek gory Syon, to ieřt ktoreřcie řpiewáli w kořciele na gorze Syon. *WróřŻořt* řfv, 13/7, E3, 19/3, 28/6, 17 (37); *RejPs* 63v, 74, 93v, 97v, 98 [2 r.] (11); przykazał bog

wfzechmogący dwiema gorami które zowią vbera aquilonis álbo Kálpie gory *HistAl* M3v, Dv, E5, M3v; *KromRozm III* G5v [2 r.]; vdał sie ná wchod flońcá do gory yedney náimye Libanu *GliczKsiqz* E2; *LubPs* B2, N, Nv, S2, Y3 (8); ábyś vfechl iáko Gory Gelboe/ które przeklął Dawid *GroicPorz* aa2; *KrowObr* 43v, 44, 110v, 135; Niech sie do Etny gory doiechác nie leni. *RejWiz* 149v, 144, 181 v; íchodzil gorę co iá Kaukazem zową *Leop* *B2; Cedrowe drzewo z Libanu gory wzięli *Leop* *Ez* 27/5, *Gen* 31/21, 23, 36/8, 9, *Ex* 3/1 (53); *BibRadz Gen* 8/4, 10/30, 14/6, 31/21, 23 (49); Cyrces wielką czarownicá/ [...] oíádlá gorę Etheum Wolkow *BielKron* 25v; wftefp ná tę gorę Abarim *BielKron* 43v; Aretinus [panował] trzydzieści y fiedm lat/ od te⁸⁰ gorá Aretinus wezwána w Rzymie. *BielKron* 61; A gdy fzli po gorach Efraim do zymie Sálife y Beniámin *BielKron* 63v; Przyfzli potym Zyphei do Saulá do Gábáá powiedáiac iz sie Dawid kryje v nas po gorze Achille *BielKron* 66v; ci wezwáni fá Gállí Cyfálpini/ to íelt/ s tey ftrony gor Alpes. *BielKron* 102v; Woyfko przyciągło do drugich ná gorę Awentynum *BielKron* 119v; które powiáty záfię máią miáftá wielkie w tobie áz do gory Káukáfsu. *BielKron* 269; Maurytánia od Maurow ftárych ludzi wezwaná/ pod gorą rzeczoná *Atlás* *BielKron* 270; był kościoł Apoloná bogá pogánfkiego ná gorze przerzeczoney Parnázus *BielKron* 274; W thymże kráiu [Lacium\ ku goram Apeninam kładá Rzym *BielKron* 276; SZwáncárfka ziemiá poczyna sie od Alpes gor kámiennych *BielKron* 282v; nalezli mieyfce rofkofzne pod gorą ktorá zwano Láfotna gorá *BielKron* 318; Pifáli [...] iz pod tą gorą Wawel [...] Smok wielki w iámie ná ten czás był *BielKron* 340v; vczyniwfzy íobie twirdz ná gorze Zebráícach blisko Oświęcimíá/ czynili wielkie fzkody w Polfzce *BielKron* 392, 3v, 5 [3 r.], 8v, 12, 15v [2 r.] (187); Gora w Hispániej wielmi wyfoka/ Naprzcéywko gorze Albiej w Affrice leżąca/ [...] ktorá Columnas Herculis zową *Mqcz* 32b; Kráýiná miedzi morzem Euxinem/ á miedzi gorą Caucasem *Mqcz* 59c; Crater etiam in monte Aetna [...] Dziurá w gorze Aetna którym ogieñ pała. *Mqcz* 67b; Pod gorą Apenninem leżą. *Mqcz* 161c; Mus Alpinus, Zwierzátko które sie w górách Alpibus rodzi *Mqcz* 238b; Scythotauri populi Scythiae, Przi gorze Taurum mieskáýacy. *Mqcz* 377a, 32b, 37d, 58d, 142a, c (35); *RejAp* BB4, CC3, 117, 117v [2 r.], 126, Ddv; *GórnDworz* Ii3, Mm5v; *RejPos* 2v, 3 [2 r.], 53v, 102, 141 [2 r.], 149 [2 r.], 342v [2 r.]; *BialKat* 43v, 328v; *RejZwierc* 9; *BielSpr* 43v; *WujJud* 262; *RejPosRozpr* b3v [2 r.]; Zás wyciągnęli od gory Szafery/ y položyli sie w Chárádzie. *BudBib Num* 33/24; y položyli sie ná Horu gorze *BudBib Num* 33/37; Ci ftaná błogosłáwić lud ná gorze/ Gieryzimie *BudBib Deut* 27/12; Tedy zftąpił Bárák z gory Táworá *BudBib Iudic* 4/14, *Ex* 3/1, *Lev* 27/34, *Num* 33/23, 38, 39 (31); *HistHel* C2, C3v; *BialKaz* D2v; *BudNT Act* 7/30; *CzechRozm* 86v [2 r.]; Ktory s trofzeczká ludu przez chwilę niemáłą/ V Ternopile gory miał ták sílę fmiáłą. *PaprPan* A3v; *SkarJedn* 281; támże pod gorą Rámeburg Ochrá rzeká/ bierze w sie ftruífzkę *Oczko* 4; przyftąpiłá do gory Golgoty y mowilá *SkarŻyw* 398; w jedney go iáfkini gory oney Gárgánu záwięzłego nálezli. *SkarŻyw* 422; Ziednal íobie v Henryká kłáftzor gory Amiaty *SkarŻyw* 575, 422, 471 [3 r.], 472, 484, 485 (24); y Garganum gorę flawná w Apuliey opánowáli *StryjKron* 100, 115; *CzechEp* 307 [2 r.]; *KlonŻal* B marg; *WerKaz* 293; *BielSjem* 17; *GórnRozm* N3; Transalpinus – Zoneftrone Alp tak nazwanich gor. *Calep* 1078b; Niefczefné drzewo z Idy góry wzięté *GórnTroas* 12, 17; *GrabowSet* E3v; podwyfziona dżís iáko drzewo Cedrowe wyfoko wzniesióne ná gorze Libanie *LatHar* 410, 191, 192, 337, 368, 369 (9);

Widziałem/ á oto Báránek Ítał ná gorze Syonie *WujNT Apoc* 14/1, s. 72, 233, 281, 402, *Act* 7/30, 38; *SarnStat* 188, 264, 265; *SkarKaz* 80a, 118b, 162b, 487b, *Oooo2a*; *SapEpit* [B]2v; *KlonWor* 23.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy góry [gora + przymiotnik (68), przymiotnik + gora (10), gory, ktore zowq... (2)] (80): *MiechGlab* **5; Iáko gorá Syońfká nye będą wzruśfeni *LubPs* cc4v, L4; *KrowObr* 135v; *Leop Eceli* 50/13, *Ioel* 2/32; powiedział im pod przyłięgá iź widzyał Romulufá ná gorze Quiryńfkiey y gadał z nim *BielKron* 100; ciągnął przeciw Dáryufowi Íkokiem / pirwey niź zá gory Kálpíyfkie zaydzye *BielKron* 125; Ma rzekę Iber wezwána/ z gor Kántábrickich wychodząca *BielKron* 278v, 77, 78, 87v, 100 [2 r.], 125v (16); *RejZwierc* B4v, 51v; Y Ízedł Iehowah ná gorę Synáysfká *BudBib Ex* 19/20; podobny bądź miły moy Íarnie/ albo ielonkowi po gorách Weterfkich (*marg*) Albo/ po gorách przedziału. (–) *BudBib Cant* 2/17, *Ex* 19/23, 24/16, 34/2, 4, *Num* 33/47 (22); Zgromádz ku mnie wzytek lud/ z zyemye Izráelfkiey/ Ízeby íe tu zefzli/ ná gorze Kármelfkiey. *HistHel* B4v; *BialKaz* F3v; *CzechRozm* 93, 113, 114 [2 r.], 117v, 118v (12); *SkarJedn* D3; *KochPs* 72, 198; vkazał íę wielki krzyfz ná powietrzu/ ná gorze Kálwáryífkiey *SkarŻyw* 277, 2, 277; *CzechEp* 287; *NiemObr* 21, 118; Milczá gory Maenáfkie/ milczá łyfe Íkáły. *KlonŻal* Bv; Wyżeńmy z Europy w Kákáuzyfkie [!] gory. *BielSen* 13; owoc iego przeydzie wyfokością gory Libanowe *LatHar* 400, 369, 410; *WujNT Gal* 4/24, *Hebr* 12/22; *SkarKaz* 633a, b; *KlonWor* 21.

W połączeniu z nazwą kraju, miasta, plemienia lub z przymiotnikiem od tych nazw [gora + przymiotnik (45), przymiotnik + gora (12), gora + G sb (10)] (67): ktory [...] miedzi gorami Rułkami na miefthcu iednim kthore Kloza zowá iemu był zaftąpił *MiechGlab* 14; Stichze to gor Piecihorfkich, ciecze wielką rzeka Tyrk po Tatarfku *MiechGlab* 28, *6v, 24, 26, 56; Przyfzłiście do gory Amorreyfkiey *Leop Deut* 1/20, *Gen* 8/4, *Ios* 11/16, 21, *Ez* 37/22, 38/8; TV íe fatá miefzáia/ by Márzec z chmurámi/ Náđ tymi Węgierfkimi/ zacnemi gorámi. *RejZwierz* 108v; á ná gorách wyfokich Izráelfkich miefzkánie ich będąie *BibRadz Ez* 34/14; y podbił pod íę gory Cylicyiey *BibRadz Iudith* 2/13, *Ez* 17/23, 34/13, 14, 38/8, 39/2 (12); Siodma rzeká Albis [...] z gor Czełkich wychodzi *BielKron* 282; Kończy íe Gottia [...] od zachodu gorámi Nordwegiey *BielKron* 293v, 6, 89, 159, 190v, 211 (18); Olympus [...] Wielmi wyfoka góra Thefsáliey w Greciey *Mqcz* 263a; Góra Boeocie/ ná którey Hercules okrutnego Lwá zábił. *Mqcz* 455a; *SienLek* 75v; *BudBib* 4.Reg 23/5, *Ez* 33/28, 34/13, 14 [2 r.], 38/7, *Iudith* 13/12; *PaprPan* A2v; íeft w kóniec gór Rákułkich ku Gorycyéy mieyfce w okrag głębokie *Oczko* 9v, 23; *SkarŻyw* 270, 589; Íam z Węgier do Polłki przez gory Sanockie [...] przyciągnął *StryjKron* 457, 91; *KlonŻal* A3v; *KołakCath* B4v; *WujNT przedm* 40; Kártadulow z Indiyfkich gor sílá pořlano *KmitaSpit* C4v, B2v; *KlonWor* 6, 21; *RybWit* A3.

W połączeniach szeregowych (53): A tak przez ony puřczé/ bory/ láfy/ ořtré góry [...] przyřfli do ziemie żydowłkie. *OpecŻyw* 30v, 28; *FalZioł* V 65; *BielŻyw* 149; *MiechGlab* 23; ábowiem cí Ínadz/ y morze y rzeki Ípołu íe złáozywřly/ y gory y wřlyřtek okrag řwiátá zwielkimi rádořciami iáwnie wyznawa dobrodzieyřtwo iego. *RejPs* 144v; *LibMal* 1544/84v; *HistAl* C7; *KromRozm* III B; *LubPs* V6v; ten ktory řtworzył z niczego Niebo y ziemię/ Gory y przepáćí/ Powietrza y wody *GroicPorz* aa2; A iáko íe kroleřtwá dziwnym křtałtem mieniá/ Gory/ polá/ y láfy/ pięknie íe zyelenią. *RejWiz* 45; *Leop* P4, 4.*Esdr* 15/62; *BibRadz* 4.*Esdr* 15/41; twoieć morze/ twoieć gory/ twoyci lud wzytek *BielKron* 30v; Tá częřć ziemie [...] ma w fobie wielkie y rozmaíte bogáctwá/ mocne á nie zwalczone

kroleństwá/ gory/ rzeki niezmierne *BielKron* 263v, 30v, 263, 271, 271v [2 r.], 288, 289; *SienLek* T3v; y wody/ y gory/ y ziemiá/ y powietrze/ thedy ząwždy łą instrumentá gniewu Bożego *RejAp* 131v, AA2, 180v; *RejZwierc* 70v, 156; *BielSpr* 7, 7v, 22, 36v, 54, 67v; *BudBib* c, *Mich* 7/12 [2 r.]; *Oczko* 7v; *ModrzBaz* 143; Bytność páńfką y góry/ y rzeki łzaloné/ Y morze czuło nie wieżdżoné *KochPs* 174; Záčzym y gorom [*kust*: y gorum]/ y łáfolm/ y innemu łtworzeniu/ cześć Bołką dáiecie. *SkarŻyw* 76, 125, 249, 402, 528; *CzechEp* 330; po pułzczách fię błákáli/ po gorách po łkálách/ po iálkiniách podziemnych *ReszList* 150; Bo y tę [*ziemię*] Bóg ózłáchcił dziwnými łpołoby: To/ gorámi/ to łáfy/ to kryłztałowými Rzékámi *KochFrag* 22; *WujNT Hebr* 11/38; Zaydzie zá gory/ łáfy/ zá wody/ zá bory/ Cbrołtámi/ mánowiámi czyni łobie tory. *KlonWor* 20.

W przeciwstawieniach: »gora ... doł (*a. dolina*) (13), rowni(n)a (5), nizina (3), rowne pole« (22): *FalZioł* I 89c; takes łtworzył ziemię iz thu gori owdzie niziny. *WróbŻołt* hh7v; *Leop Ios* 12/8; Hetman drugi Turecki [...] niechćiał w gory wniść ále w rowni czekał. *BielKron* 252, 135v, 137, 227v, 248, 258 (9); *RejZwierc* 111, 248; *BielSpr* 36v; Y Było gdy włýłzeli włzyłcy Krolowie/ ktorzy zá łordanem ná gorách y ná rowninách *BudBib Ios* 9/1; Y rozplýną łie gory pod nim/ y doliny popádáią fię *BudBib Mich* 1/4, I 102a *marg*, *Deut* 8/7, *Ios* 12/8; Táki chrzęłt kłółow po gorách włzędzie/ Y po niżinách obfitych będzie. *KochPs* 106; *KochCz* B2v.

W tłumaczeniu hebrajskiej nazwy „Armagedon” (1): Niektorzy wykłádáią to słowo Gorę owocow/ á rozumieią kołcioł Boży/ á drudzy záłię rozumieią mieyłce niektore gđzie przywiedziane będá niewierne kłiążętá *BibRadz* II 141b *marg*.

W charakterystycznych połączeniach: góra bluźnirska, kamienista, kamienna (3), niedostępná (4), niedrożná, nieprzystępná (2), przykra (5), trudná, wielká (35), wyniosłá; gory cień, fundamenty (4); gorę przejechać, przewyciężyć; z gory bieżeć, ciec, iść (4), (po-, z)miotać (7), patrzeć ((u-, prze)patrować) (6), (po)plýnąć (5), poczynać się, (s)puszczać (się) (puścić) (4), schodzić (2), skoczyć, spaść, toczyć się, ujrzeć, ukazowac, widzieć, wychodzić (wychodzący) (6), zepchnąć (2), zjeżdżać (2), zrzucić (się) (4), zstąpić (zstępować, zstępujący, zstąpienie) (25); na gorę ciągnąć (ciągnion) (3), pojsć (3), przyjsć (2), (z)uciekać (uciec (się)) (16), wbieżeć (wbiec) (4), wejść (wyjść, iść) (61), wleźć, wstąpić (wstępować, wstępowanie) (49), wznosić; przez gorę (przy)ciągnąć (7), przejść (przechodzić) (3), przeprowadzić; w gory uciekać (uciec) (4); za gorę zajść (zachodzić) (2); na górze rosnać (8); w gorach rosnać.

Zwrot: bibl. »gory (wiarą) przenosić, przewracać, (*a. przewrocić*), przestawiać; gory przenoszą się, są przeniesione« = hiperbola na określenie silnej wiary [szykz mienny] (6: 3 : 1; 1 : 1): *KromRozm I* O4; byś przewracał gory/ Wiarą/ y przez morze brnął/ [...] Iełli z bliźnim nie będye/ wierney życzliwości/ Włzytko to brzęk Miedzyány *RejZwierz* 132; Iz by też twoiá wiarą byłá táka/ izbyś y gory dla niey przewrocił [...] á práwey chući w łerczu łwym mieć nie będyełz/ nie tho tobie nie płatno *RejPos* 171, 194; *RejZwierc* 128v; *WujJud* 106; *BudNT* 1.*Cor* 13/3[2]; y miałbym włzytkę wiarę/ ták izbych gory przenosił [*ita ut montes transferam*] á miłóścibych nie miał: nicęm nie ieft. *WujNT* 1.*Cor* 13/2, *przedm* 37, s. 72, 270, 519.

Wyrażenia: »z gory na doł« (2): *FalZioł* I 89e; wzięł wielką łzkodę w ludziech/ ták iz mułieli z gory wćiekác ná doł do woýłká *BielKron* 248.

»bok gory« = *zbocze, pochyłość* (4): A oni vchyliwłfy fie od boku gory [*a latere montis*]/ przywiążáli Achiora ku drzewu zá ręce y zá nogi *Leop Judith* 6/9; Szymehy ízedł bokiem gory [*per viam montis*] przeciw niemu idąc łaiąc *BudBib* 2.Reg 16/13, *Iudic* 19/18, I 174d *marg.*

»gora boża« = *mons Dei Vulg, PolAnt* [szyk 3 : 1] (4): A gdy gnał ítádá dáley ná írzodek pułzczy/ przyízedł do Boży gory *Oreb. Leop Ex* 3/1; *BibRadz* 3.Reg 19/8; *BudBib Ex* 3/1, 24/13.

»goła gora« = *calvus mons Murm, BartBydg* (2): *mons Calvus Goła gorá Murm* 20; *BartBydg* 25b. *peryfr.* »gora imienia Pana zastępow« = *góra Syjon* (2): *Leop Is* 18/2; á będzie wezwano Ieruzálem Miáltem prawdy/ á gorá Paná zařtępow [*mons Domini*]/ Gorá święta. *BibRadz Zach* 8/3.

»niskość gor« = *pieczara, wnętrze gory* (4): Wítąpiłem áż w niřkości gor [*ad extrema montium*]/ ziemiá íię o mnie záwárłá *BibRadz Ion* 2/7.

»gora ogniowa (*a. ognista*), ogniem gorająca« = *wulkan* (2 : 1): Gorá ogniowa. *BielKron* Kkkk4, 276v *marg*; ítąd *Ethná*/ ítąd *Cyclopus* iníuły/ puteoły/ y góry iníże wiecznym ogniem goráiącé *Oczko* 6.

»gora pańska« (4): záízedł Moizeřzowi ná gorze Pańskiey [*in montem Dei Vulg Ex* 4/27] z rádořciá. *BielKron* 29, 28v, 64, 85.

»gora piaseczna« (1): Ma tákie polá piałecznego wichru/ íż przez noc řtoią gory wielkie piałeczne wíátre m przyrodzonym řute y zgromádzone *BielKron* 263v.

»skalista (*a. skalna*), opoczna gora; skała gor« [szyk 7 : 5] (9 : 1; 2): á tám íádác [...] po gorach skáliřtych/ thákże w drodze okrutney íprácował fie *HistAl* G6, K8; Były to groby [...] ná gorách řkálnych záíádzone y wyřtáwione *BielKron* 270v, 274v, 280, 286; y każdy řługá/ y káždy wolny kryli fie do íářkiń/ y między gory opoczne. *RejAp* 62v; *KochPs* 75, 97, 161; *KlonŻal* D *marg*; każdy niewolnik/ y wolny pokryli íię w íámy y w řkáły gor [*in petris montium*]. *WujNT Apoc* 6/15.

»gora święta« = *mons sanctus Vulg, PolAnt* [szyk 5 : 5] (10): *WróbŻořt* V8v; *LubPs* B2, N; będą cześ á chwáę czynić Pánu ná gorze řwiętey w Ierufálem. *Leop Is* 27/13, *Ps* 2/6; *BibRadz Zach* 8/3; *RejAp* 117v; *HistHel* C3v; *CzechRozm* 113, 120v.

»wi(e)r(z)ch(ołek) gory, na gorze« = *cacumen montis Mącz, Calag; cacumen, iugum (supercilium) montis, vertex montis Mącz; iugum, verruca Calep* [szyk 68 : 1] (68 : 1): íj wywiedli go na wierzch gory/ pod ktorą bylo ich miařto *OpecŻyw* 51v, 51v; *BielŻyw* 162; *MiechGlab* 38; *HistAl* K7v, L2; Kryřtus/ álbo zakon yego/ myáł być zgotowan ná wirzchu gor/ to yeřt ná pořtánowyenyu y porządku ápořtořłřkim ktorzy teź íá gorámi albo pagorki *KromRozm III* G5v, G5; *Leop Gen* 8/5, *Ex* 19/20, *Iudic* 9/25, 2.Reg 15/32, 16/1 (9); *BibRadz Gen* 8/5, *Iudic* 9/36, 3.Reg 18/42, *Is* 30/17, *Os* 4/13, *Am* 1/2, *Iudith* 4/3; *BielKron* 34v, 52, 124v; *Supercilium montis*, Naywyřřza wyřlokoác góry/ wyerřchołek góry. *Mącz* 433d, 28d, 40b, 89b, 142c, 176d, 190d, 486d; *GórnDworz* N3v; *KochMon* 19; *BudBib Ex* 19/20 [2 r.], 24/17, 34/2, *Num* 14/40, 44 (13); *HistHel* C2; *BiałKaz* D2v; *BudNT Luc* 4/29; Będzie/ powiáda/ w ořtátnich dniách zgotowaná gorá pańřka ná wierzchu gor *SkarJedn* 9; *Calag* 458b; *KochPs* 72, 198; *SkarŻyw* 29, 270, 472, 493; Bo kto ná íámy wierzch gory wnidzie/ íż wyřřzey ířć nie może/ teń gdy pořtápi z mieyřcá/ ná doł ířć muři. *GórnRozm* M4v; *Calep* 569b, 1113b; *GórnTroas* 16, 17; *LatHar* 468; *WujNT Luc* 4/29; *KlonWor* 24.

»gora winna« = *winnica* (1): tám dobre winá/ bo gory winne pátrzáią ná południe. *BielKron* 283.

»gora wysoka (a. przewysoka), [jakiej] wysokości; gor wysokość« = *excelsus a. praecelsus mons Mącz* [szyk 62 : 60] (102 : 1; 19); *OpecŻyw* 38, [57]; *FalZioł* IV 17c; *MiechGlab* 24, 61, 62, [89]; A gori wyfokie fą skłonienie Ieleniowi a skała ieżom. *WróbŻołt* 103/17, 94/4; Sprawiedliwość twoią niezrownaną zwyfokofcią gor nawyflých *RejPs* 53v; á on záłożył fundámenty gruntow [...] y wyfokofci wfléch gor fą wopieczce iego. *RejPs* 140v, 124v, 129, 143, 152, 152v, 200; przifzli ku barzo wyfokiem goram/ ktorých wirzchy widziály fie dotykác niebá *HistAl* K8, E8v, K7v, L4, L6, M4v; *MurzNT Luc* 4/5; *LubPs* P2v, Q4, V4v, X5v, cc2v, ff2v, gg6; *RejWiz* 2v, 23, 82, 83, 108v, 177 [2 r.]; Y wiodł go diabeł ná gorę wyfoką *Leop Luc* 4/5, *Gen* 7/19, *Num* 21/28, *Deut* 12/2, 4.*Reg* 12/3 [2 r.], 17/9, 2.*Par* 14/2, *Is* 57/7; *BibRadz Gen* 7/19, *Is* 30/25, *Ier* 3/6, *Ez* 15/23, 34/14, *Bar* 5/7; Támże fą dwie wyfokie gorze ná fkále *BielKron* 278v, 259v, 273, 286, 288v, 293v, 294v, 461; Górá/ niewymowney wyfokofci miedzi Mácedonią/ a Thrácią. *Mącz* 19a, 7a, 19a, 32b, 46c [2 r.], 119c (15); *RejAp* 181, 181v; *RejPos* 69v, 102, 115v, 226v, 228; *BiałKat* 346; *RejZwierc* 129, 147v, 170v, 264v; *BudBib Is* 2/13, 40/9, 57/7, *Ez* 34/14; á izby fámí siebie/ y zacnofci tego Rzymfkiego páńftwa/ iákoby z wyfokiey gory w iáką przepáfć niewtráfili. *ModrzBaz* 106; Słufznie oddawa chwałę Sion tobie/ Sion kwiát gór wyfokich *KochPs* 71, 97, 213; *SkarŻyw* 74, 270, 481, 485; *StryjKron* 11; *KochFr* 90; *ReszPrz* 27; PRzed obliczem twym moy Pánie/ Ktoż fie vchroni. Wfzędzie dogoni/ Twoie poimánie. Choćby mię [...] zákrywály/ Naywyżfzych gur wály. *WisznTr* 26; *KochPieś* 32; *ArtKanc* T14v; *GórnRozm* N3 [2 r.]; *LatHar* 15, 389, 557; *WujNT Matth* 4/8, 17/1, *Mar* 9/2, *Luc* 4/5, *Apoc* 21/10; *KmitaSpit* C6; *SkarKaz* 117b, 637a; *CzahTr* Hv; *SapEpit* [B]2; Spádłá z gory wyfokiey w wodę oná czáfzá *KlonWor* 24.

»gora zápalona« = *wulkan* (1): á gdy dotkniefz ich iáko gory zápalone fnádnie dymem wylecą *RejPs* 212v.

Zestawienia: »bogini gor« (2): *Oreades Nymphae montium*, Boginie gor. *Mącz* 268b, 59c.

»Gora Bykowa« (1): Z drugą ftronę [!] od południá y fłońcá wfchodu dzieli ie gorá wielka Bykowa/ po lácinnie *Taurus mons BielKron* 269.

»Gora Gotarda« (1): Góry/ około góry Gotárdy w Szwáycerskiey ziemi *Mącz* 58c.

»Jasna Gora« (2): *KrowObr* 134v; Władzilfaw ná ten czás kfyżę *Opolkie/ Wieluńkie/ y Dobrzyńkie/* kościoł ná iáfney gorze w Częftochowey záłożył *BielKron* 379v.

»Gora Jehowy« = *góra Synaj; mons Domini PolAnt* (2): Y ciągnęli od gory Iehowy drogą trzech dni *BudBib Num*10/33, *Gen* 22/14.

»Gora Łojowa« (1): Gora Loiowa Vglow Czła iakie wiellice tam ftał lupieftwa beli *PaprUp* I4v.

»Łysa Gora« = *Kalwaria* (3): a iuż nijnijé nacie ortel fmierci zdávám takowy. Iż maią cie na krzyżu wywiodłfy z Ieruzalem ná mieftzu łyfé gory rozbitz *OpecŻyw* 133v, 136v; Pogrzebion był ná łyfey gorze. *WujNT* Xxxxx.

»Łysa Gora« = *szczyt wGórach Świątokrzyskich* [szyk 6 : 1] (7): A gdy przifzli pod gorę Łyfą/ gdzie dziś s. krzyż vkazał fie [...] rzućili fie do zbroy *BielKron* 341; Kłáfztor S. Krzyżá ná Łyfey gorze záłożył látá 1006. *BielKron* 345v, 361v, 365v, 376v; *SkarŻyw* 356; *StryjKron* 370.

»Łysa Gora« = *pasmo gór w Austrii* (1): Bawárska ziemiá od Dunáyu áz do gor Apes zwánych/ między rzeką Enum zwaną á między gorą w Rákušiech Kalenberg/ To yeft łyła gorá zwána ofięga. *Mqcz* 250a.

»Modra Gora« [szyk 2 : 1] (3): ofiedli ná Powážu gorę Modrą *BielKron* 395v, 395v *marg*, Mmmm.

»Mokra Gora, gora rzeczona Mokrą« (1 : 1): rozciągał sobie páńftwo ktore iego oćiec trzymał około mokrey gory / áz do Bulgáryey *BielKron* 244, 252v.

»Gora Oliwna, Oliwety; gora którą zową Oliwną, nazwana Oliwną, przezwiskiem Oliwna« = *mons Olivarum Vulg[szyk 53 : 2] (43 : 6; 4 : 1 : 1): PowUrb* Iv; a mily Iezus fiedl fie modlitz na gorę oliwety. *OpecŻyw* 76; fiedl ku gorze oliwné przez iedną rzéczkę *OpecŻyw* 97, 71, 71v, 97 [3 r.], 98 [2 r.], 173v; *OpecŻywSandR nlb* 4; *TarDuch* C; gdy się przybliżył do Bethphali i Bethanjiéi do gory przezwífkiem oliwnyi *MurzNT Luc* 19/29, *Mar* 11/1, s. 151 *marg*, *Luc*19/37; wyfłli ná gorę Oliwną. *Leop Mar* 14/26, 2.*Reg* 15/30, *Matth* 26/30; przemiefzkawał ná gorze którą zową oliwną. *BibRadz Luc* 21/37, *Mar* 11/1, *Act* 1/12; *BielKron* 78v, 139v, 265 [2 r.]; *RejPos* 1; *BudBib* 4.*Reg* 23/13; *BudNT Mar* 13/3, *Luc* 19/29, Hh6v; *SkarŻyw* 277, 460; *ReszPrz* 82; *LatHar* 58, 191, 243, 289, 691, 706, 719; *WujNT Matth* 21/1, 24/3, 26/30, *Mar* 11/1, 13/3 (13).

»Gora Pawłowa« (1): Tobie v Cérkwie świętáy Preczyftéy fwa głowá Przyfzło leżéc/ wiechawfzy ná gorę Páwłowá. *KochJez* B2v.

»Pięć Gor« = *kraina na Kaukazie* (1): Na półdnie ku morzu Chwalenífkiemu fą gory Albaniey y Iberijey, między ktoremi lud ieft co ie Rus Piecihorfci, Cirkaci, iakoby fpiący [*lege: z pięci*] gor [*quasi Quinquemontani*] cirkaci zową *MiechGlab* 27.

»Pokłonna Gora« (1): y położył fie obozem ná Pokłonney gorze *StryjKron* 421.

»Słona Gora« (1): y między Słoną gorą ku gorze/ którą zową Obzdów w Dunáiec/ y iákořmy wyrozumieli/ fą polá płonné *SarnStat* 188.

»Gora Świętego Bazylego« (1): Támże w Korfsunie zbudował Cerkiew na gorze świętego Bafilego albo Wafile *StryjKron* 140.

»Gora Świętego Gerarta« (5): Gdy tedy przyciągnął pod Budzyń/ położył fie ná gorze s. Gerártá *BielKron* 311v, 311v, 312, 312v, 314v.

»Gora Świętego Pawła« (2): żadał pilnie żeby go do kłařtoru/ ná puřczá gory świętego Páwła [...] pořlano *SkarŻyw* 543, 543 *marg*.

»Świńska Gora« (1): Ten Mnáthá kazał zmurowác zamek ná Swińfkiey gorze *BielKron* 321.

»Trupich Głow Gora« = *Kalwaria* (2): Godźieneř P. Iezu Chryřte wfelkiey cźci y chwały/ na Kálwáryifká trupich głow gorę/ z ciężkim krzyřem/ popędliwie prowadzony. *LatHar* 542, 679.

»Turza Gora« (2): *MiechGlab* *7v; bez rořkazania dobrowolnie ciągnęli do Sáři/ y położyli fie między láfy gdyze zową Turza gorá/ áby pořly pochwyřáli *BielKron* 386v.

Szeregi: »gory, (i, albo) lasy« [szyk 9 : 5] (14): bo chocia w Iuhrze gory fą nieiakie, j láfy, wřzakoř frzedniey wyřokofci *MiechGlab* 61; bo sobie nádzyřáli ořtarzow po gorach po lefiej bogini Cybele *BielKron* 83, 8, 90, 243v, 291v; *KochSat* Bv; *RejPos* 327; *SkarŻyw* 473, 487; *StryjKron* 757; *KochFr* 90; *BielSen* 10; *ArtKanc* 13. [*Ponadto w pořczeniach szeregowych* 23 r.].

»gory, (i) morze« [szyk2 : 1] (3): Ieſt theż thám wielkie przelládowánie ná morzu y w gorách *BielKron* 294v; *Oczko* 2; *GostGospSieb* +2v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.].

»gory, (a) opoki« (3): Z obu dwu ſtron brzegow Renu wiele miałteczek y zamkow ná gorách á ná opokách. *BielKron* 285; *RejAp* 62v; *RejPos* 6.

»gora, (a, i, albo) pagorek« = *mons et collis Vulg, PolAnt; collis et tumulus Vulg* [szyk 31 : 2] (33) : Iedennáſtého dnia gory ij wſytky págorki ij pádoly w proch będą obrotzony *OpecŻyw* 193v; *WróbŻółt* 148/9; *MurzNT Luc* 3/5; *KromRozm III* G5v; *LubPs* X5v, ff3v; *Leop Deut* 12/2, *Ios* 11/13, 4. *Esdr* 15/42, *Is* 42/15, *Ier* 16/16 (8); *BibRadz Is* 10/32, 30/25, *Ier* 16/16; *BielKron* 273v; *BudBib Deut* 33/15, *Ps* 148/9, *Is* 2/13, 40/4, *Ez* 34/6; *CzechRozm* 110, 111, 119v; *WujNT Luc* 3/5, 23/30; *SarnStat* 264; *SkarKaz* 7a; *SkarKazSej* 665b, 696a; *SapEpit* [B]2. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

»pola, gory« (1): Kłufzże ſie iuż náſz pánie przez polá przez gory *RejWiz* 73. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.].

»gora, (i, albo, a) rzeka« [szyk 3 : 3] (6): *LubPs* hh3v; *BielKron* 280v, 433v; A ſiła Miał bogátych ſpalił w krótkim czáſie/ Bo ten pożar y Rzekę y Gorę prznieſie *KochZg* A3; *Mącz* 60a, 183a.

»(ani) gora, (a, albo, ani, i) skała« [szyk 22 : 5] (27): Drugie ſie lęgå w ſkałach albo w gorach przykrych/ á ty zową grzebiołuchi. *FalZioł* IV 24c; *HistAl* L; *KrowObr* 60; *RejWiz* 113; *BibRadz Bar* 5/7; *BielKron* 264v [2 r.], 274, 280, 282v [2 r.], 286 [2 r.], 292v; *Mącz* 120b; *RejAp* 98, 139v, 173; *RejPos* 223; powieda/ iż krolowie á moczarze ſwiátá tego będą ſie thułác á tłuc miedzy ſkałami á miedzy gorámi *RejZwierc* 48, 18, 60, 87v; *BudBib Iob* 14/18; Sárnom góra mieſzkánié/ ſkała królikowi. *KochPs* 155, 173; *WujNT Apoc* 6/16. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.].

»wody i gory« (1): Nad tymi, czuſz nad wodami y nad gorami. *WróbŻółt* hh8. [Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.].

Wyrażenia przyimkowe: »za gory, (za morze)« = *daleko (w obce kraje)* (4): Puſć zá gory/ Szpetne chmury/ Bo ſwiát bury/ Szuka dury *RejZwierc* 29; Nie ieſt y tho trudno/ zá gory/ zá morze iáchác *Oczko* 2; *GostGospSieb* + 2v; *KmitaSpit* B2v.

»za gorami« (2):

~ Wyrażenie: »daleko za gorami« (2): Ná mieyſcách Apoſtolſkich bliſko Rzymſkiego dworu ras w rok/ á iellí dáleko zá gorámi/ we trzy láthá/ naleſć ſię dam *KrowObr* 128v; *CzechEp* 330. ~

W *przen* (23) : Poydzi/ poydzi przeto oblubienitzo moia z gory czyſtoſci *OpecŻyw* 185v; *SkarŻyw* 120; Gdy tedy z tey gory wyrokow Boſkich/ głębiey w tve ſpráwy wgládam *PowodPr* 5; Tá drogá pełná rozboynikow y duchow złych [...] pełná gor przykrych y hárdości próżney/z ktorych łączno ſpaſć *SkarKaz* 245b, 123b; Ty boleſci/ fráfunki/ wyganiaſz na góry *PaxLiz* Dv.

W charakterystycznych połączeniach: *gora czystości, przykra, świata; z gory ukazować, widzieć, wylewać się, wypatrzyć; na gorę wyganiać.*

Zwrot: »(za)hamować (koła) z gory, ku gorze« [szyk zmienny] (4 : 1): A tego pilnie ſtrzeż áby gębá nigdy przed mieſzkaniem wzawod nie wyſkákowála/ boć to twárdouſty źrzebiec/ á iákoć ná kryg weźmie/ iuż go y ku gorze trudno záhámuwać będzieſz mógl. *RejZwierc* 35v; Koła z gory hámu/

Cudzym fie nie brámuy. *RejZwierc* 239, 29; A iákom wyży piáł áby koždy z gory/ Wczás hánował ízánuiąc co nalepżzey íkory. *CzahTr* C4, C2.

Wyrażenia: »wyniosła gora« (1): Podniešieć íię teź wtwierdzenie źemie ná wyniośle wielce gory *LatHar* 400.

»gora wysoka« [szyk 2 : 1] (3): á ci możni ktorzy íie íobie zdádzą gorámi wyfokiemi/ áby zá ípráwą íego pokoy miedzy ludzmi mnożyli. *RejPs* 105; *PowodPr* 4; O wielmożni Pánowie/ o źiemícy bogowie [...]. Niech íię ná lud wżyték z was gor wyfokich iáko rzeká w rowne polá wylewa. *SkarKazSej* 670a.

Szereg: »gory i (albo, a) pagorki« [szyk 5 : 1] (6): *KromRozm III* G5v; Záprawdę omylne były pagorki/ y mnoíthwo gor *Leop Ier* 3/23, *Is* 41/15; *BibRadz Is* 41/15; *BudBib Cant* 4/6; Niechay od ciebie gory przyimá pokoy dla ludu/ á ípráwiedliwość págorki. *LatHar* 398.

Przen (122) :

a) *Niebo, siedziba Boga i miejsce pobytu dusz zbawionych* [niektóre użycia nawiązują do znac. 6.] (78) : A toć íeít Ewánielia z oney gory niebieíkiey przynieíioná/ przez Paná Iezu Kryíthá *KrowObr* 48v, 44; wierz mi brácie ledwe ze ítá íeden/ Tey íwiętey ofiádłóíci tá m ná íwiece pewien. Bo tu trzebá íumnienie ná ocel vkowác/ Kto tu chce ná tę gorę proíto zákierowác. *RejWiz* 180v, 179v [2 r.]; O ktorey gorze ná wielu mieyíciách Dawid s. czyni wzminkę/ íź tá m wżytkim wiernym sítawa íie ípokoyne odpoczynienie y káźde pociefzenie *RejPos* 260v, 260v [2 r.]; *KochPs* 33; Nie ímiem/ źrzenice wznieíć/ ná gory twoie/ Bo/ grzech záíłánia wítydem/ oczy moię *GrabowSet* Iv; ábyímy [...] po rozłáczeniu z tym íwiátem/ do duchowney gory Chryítuíá Páná byli doprowádzeni. *LatHar* 469; Tá gorá trudny ma przyítep/ cíáína do niey drogá/ przykre y pracey pełne wchodzenie. *SkarKaz* 123a, 122b, 123a [3 r.], b [2 r.].

W połączeniu z nazwą góry (1): Tá m Swięty/ Swięty/ Swięty/ wżyícy Aniołowie Spiéwáią/ [...] Tá m gwoli íemu/ óné muzyki rozliczné/ Ná ónéy górze Sion/ óné lutnie íliczné *SiebRozmyíł* K4v.

W charakterystycznych połączeniach: gora duchowna, krolestwa niebieskiego, niebieska, wdzięczna, wieczna; gory dostápić (2); gorę posiąć (2); do gory doprowádzony; z gory przyniesiony (2); usłyszec (2), wysłuchać (2), na gorę przyíść, wchodzenie, wstápić (wstępowác) (3), wwieíć (2), zakierowác.

Wyrażenia: »gora pańska« (1): Y ktoryíź yeít táki człék coby o íwey mocy/ Wítaíił ná gorę Páńíką procz yego pomocy *LubPs* F3v.

»gora święta, świętobliwości, która jest poświęcona« [szyk 12 : 1] (11 : 1 : 1): Głóíem mogim do pana woíálem á wyíluchał mię z gory íwiętey íwey. *TarDuch* D7v; iako bychmy na on czas byli doítoyni wítepic na onę gorę: ktora íeít íwiętemu maieítatowi twemu poświęcona. *RejPs* 35; Iedno ty ogarni mnie prawdá ípráwiedliwoíci twoiey tedy íá ínádnie przeniknę ná gorę íwiętobliwoíci twoiey náznaczoná *RejPs* 64v; *LubPs* B2v, D2, M; *GroicPorz* pp4; Ale kthory ma we mnie dúffánie/ odziedzycy źiemię/ y poíędzie íwiętá gorę moię [montem sanctum meum]. *Leop Is* 57/13, *Ps* 3/5; *BudBib Is* 57/13; Temi íłopniámi góry íwiętey doítaíiémi/ Y twarz páńíką (da pan Bóg) ná oko wyírzemy. *KochPs* 33; *ArtKanc* Q; PAnie/ ktoź w gmáchách twoich/ ma mieízkánie? Dla odpoczynku/ ktoź ná oney ítánie Gorze íwiętey? ten co bez zmázy wchodźi *GrabowSet* H3v.

»gora wysoka« [szyk 1 : 1] (2): Wwiedź/ ná gorę wyłoką/ Twych wdzięcznych zabaw/ gdzie źimy nie bywa *GrabowSet* K2v; *SkarKaz* 123a.

Wyrażenia przyimkowe: »z gory« (26): Skąd muśi sřprawiedliwość rościągáć łie z gory *RejWiz* 124, 49v, 118; W obfitośći źemie będziefz miał mięszkanie twoie/ y w rofie niebieskiey zgory [*coeli desuper*]. *BibRadz Gen* 27/39, *Ps* 49/4, *Prov* 8/28, *Philipp* 3/14; Wnet sřtąpił z gory ogień/ ftráwił ofiárę ze wřzytkim/ s kámieniem/ z wodą y ze drwy. *BielKron* 84v, 84v *marg*; *RejPos* 242v; Z goryć nam ieft tá moc daná/ Tám bywa krzywdá vznaná *RejZwierc* 234, 116v; Wyzwol człowieká: człowieká/ ktory Ieft mieczem twoim/ y ma moc z góry. *KochPs* 22; *SkarŻyw* 208; *KochMRot* C; ábowiem nie ieftći tá mądrość z gory sřtępuiąca [*sapientia decursum descendens*]: ále ieft źiemfka/ ćielefna *WujNT Iac* 3/15, *Iac* 3/17; *WysKaz* 46; *GosłCast* 11, 20 [2 r.], 72; Przetoź mądrość/ która z gory ieft/ zowie naprzod tenże Iákub ś. wřtydliwą y czyřtą. *SkarKaz* 661a, 662a.

~ *W przeciwstawieniu:* »z gory ... z ziemie, w niskoći« (2): Strącił go zá to márnie Pan z gory w niłkoći. *RejWiz* 188v; o Sámuelowey duřzy piřmo świádczy/ iż nie zgory áni z niebá/ ále z ziemie wychodziłá. *SkarKaz* 119b.

W charakterystycznych połączeniach: z gory być (5), przychodzić, rozciągać się, strącić, utwierdzać, wołać, wychodzić, wyględać, zesać, zstąpić; z gory dany, powołany, upatrzony, zstępujący. ~

»ku gorze« (5): *KrowObr* 91v; *RejWiz* 179v; Aż do dnia tego/ w ktory dawřzy rořkazanie Apořtołom przez Duchá świętego/ ktore był obrał/ wźięt ieft ku gorze [*receptus est*]. *BibRadz Act* 1/2, *Act* 1/22; á ono ś. Páweł/ y ś. Piotr z řwoich grobow zmartwychwřtawřzy ku gorze przeciw Pánu ponieřieni będá *ReszList* 180.

~ *W charakterystycznych połączeniach:* ku gorze iść (2), poniesion, wźięt (2). ~

»na gorę« (3): Ktořz by tedy był táki náziemi/ áby wřtąpił na gorę ku pánu/ áłbo iżby dořtąpił mieřca onego/ ktore iemu lámemu ieft pořwięcone. *RejPs* 34v; *RejPos* 262v; *RejZwierc* [207].

~ *W charakterystycznych połączeniach:* na gorę uciekać, wřtąpić, zajechać. ~

»na gorze« (9): Kto łie ták záchowywa co komu przyřtoi/ Pięknemi ten řwá cnotę iście wřory řtroi. Bowiem tu ma ná řwiecie od wřzytkich baczenie/ A pewnie y ná gorze pewne ofiedzenie. *RejWiz* 45, 35v, 154; *RejZwierc* 48v [3 r.], 270v.

~ *W przeciwstawieniach:* »na dole, nisko ... na gorze« (2): Ten ná dole coř widzyał/ to ieft Lucyper on/ Co dla pychy ná gorze był márnie pogromion. *RejWiz* 169; *SkarŻyw* 91. ~

b) *Królestwo boże, Kořciół* (31) : Gora to ieft zbor krzeřciański, ieft tłuřty, to ieft řyzny w obfitoći łaski bořey. *WróbŻořt* V8v, 67/16 [2 r.], 17; *KromRozm III* G5; Sam ie wprowadziřz ná gorę dzyedzictwá twoiego/ A wřzczępiřz ie iák wdzięczny řzczęp dla kochánia řwego *LubPs* gg3, P5 [2 r.]; A wywiode z Iakobá nářienie/ á z Iudy tego ktory pořędzie gory moię: y odziedziczą iá wybráni moi *Leop Is* 65/9; *RejPos* 260v [2 r.], 262v, 288v; że pod podobieńřtwem tylko oney gory y miáłtá/ duchowne miáłto i gorę wyřtáwia *CzechRozm* 120v; *ArtKanc* K14v; *WujNT* 21.

W charakterystycznych połączeniach: gora dziedzictwa, krolestwa, tłuřta (2), wieczna, wielka; gora řyznoći; do gory cisnąć się, kupić się; k gorze przystępić się (2); na gorę uciekać (się) (3), wprowadzić, wřtąpić; gorę pořiąć.

Wyrażenia: »gora boża, Pana Boga« = *Mons Dei Vulg* (1 : 1): Thedy [...] w zaćmieniu łaski bożey tha gora boża iełt gora tłufta. *WróbŻołt* 67/16; Przyłtępcyefz lie k tey gorze Páná Bogá fwego/ W ktorey wylka obfitość wlytkyego dobrego *LubPs* P5.

»gora pańska, domu pańskiego« (6 : 2): wltąpmy ná gorę páńlką/ á do domu bogá Yakobowego/ y náuczty nas drog swoich/ y Będztyemy chodźć po fcyefzkach yego. *KromRozm III* G5, G5; *LubPs* P5 *marg*; Y będzie w oftáteczne dni nágotowaná gorá domu Páńlkiego [...] y wyniefioná będzie nád wlyftkie pagorki *Leop Is* 2/1, *Is* 2/3; *SkarJedn* 9 [2 r.]; *CzechRozm* 252v.

»gora święta« [szyk 5 : 3] (8): *LubPs* N, P5 *marg*; A będziećte wiedzieć iż iá Pan Bog wálfz/ miełfkájący ná Syonie/ ná gorze fwyętey moiey. *Leop Ioel* 3/17, *Is* 65/25; nie będą wtyęcy fzkodźć áni závádzáć ná wlytkyey fwyętey gorze moiey/ Mowi Pan. *BibRadz Is* 65/25, *Is* 11/9; *CzechRozm* 113v, 252v.

»gora wysoka« [szyk 1 : 1] (2): O Iáko iełt wielki pan w chwale fwey niezmierny/ Ktorego ná czás káždy wyławia lud wyerny/ W onym ták sławnym myeyfcye v Bogá náłfego/ A ná oney wyłokyey gorze fwyętey yego. *LubPs* N; *GrabowSet* F4v.

c) Fale morskie, bałwany (2) : Pan BOG Neptuná nieokroconego Pobudza z gruntow fwych wywroconego. Gdy gorá gorę pędzi/ á o brzegi Lamiá fwe biegi. *KlonFlis* B3v.

d) Pośladki (5) : A gdy ktorá rozgryźniełz/ iáko gowno fmierdzi/ A kiedy máią włchodźć/ gorá bárzo pierdzi. *RejFig* Bb, Bb.

Wyrażenie: »dupna gora« (3): Są pecki co ná dupnych gorach wyrałtáią *RejFig* Bb; Drugi wziáwłzy otworzył/ áliści nowinki/ Z dupnych gor tám od Węgiér/ y w nich vpominki. *RejFig* Cc8, Cc8.

e) Natchnienie, talent poetycki (4) : *KlonŻal* C4; Cudzą ná ten czás pracá zálecic fye rádźi/ Do tąd/ póki mię ná tę górę niewprowádzi/ Kędy wdźięcznołáfkáwé Boginie miełzkáią/ Co z nich piłorimowie sławni wlytko máią. *KochPropKKoch* 3.

W połączeniu z nazwą góry (2): Bysmy wodę z Párnáłkich gor cíekącą pili. Wlytkę byfmy ná to fwą śielę wyłádzili/ Abyfmy rádość náłzę cnym rytmem świadczyli. *SkorWinsz* A3v, A3v.

a. Kopiec; mogiła; tumulus Mącz (5) : *BielKron* 301, 341; Tumulus Mogiłá/ gorá/ Abusive, Grób. *Mącz* 468c; mieyfce ono grobu Bożego zámiotáli: y wály pokryli: y gory ná nim wlypáli/ y murem zdobiáć ie wedle fwey myśli/ obtoczyli *SkarŻyw* 396.

W charakterystycznym połączeniu: gorę usypać (4).

Wyrażenie: »wysoka gora« (1): wlypano ná iego grobie wyłoká gorę okráglá á darny okłádziono *BielKron* 340v.

2. Wielką ilość czegoś, kupa (1) : Tymże teź wściem wyźrzyłz áno gory/ Hániębne z gárcow niołá wodne fory *KlonFlis* G2v.

3. Kopalnia; kamieniołomy; montes JanStat (75) : Vczynię cie háwerzem dánci fwoie gory/ Będziefz miał frebroá złotá pełno fwoye wory. *BielKom* D5v; Y náliczył [...] ofmdziefiąt tyłięcy kámiennikow/ co w gorze łámáli y cíofáli kámieñ [qui caederent lapides in montibus] *Leop 2.Par* 2/2; Lipfk miáłto w Myłżeńfkiey ziemi sławne y ochędożne [...] ma teź gory rozmáitych pożytkow. *BielKron* 290; wlyędy fą gory gdzie kopáią fpiżę/ frebro/ ítal *BielKron* 294, 283v [2 r.], 287 [2 r.], 321v [3 r.], 407v, 442; Minaria. Szibá albo Górá w ktorey Minium kopáją. *Mącz* 222c, 219c, 306c, 367a;

GórnDworz N3v [3 r.]; *BielSat* G; *BielSpr* 62v; *Oczko* 6; *StryjKron* I6 [2 r.], 448, 722; Argentifodina – Gora gdzie ńtrzebrow biorą. *Calep* 93a, 269b, 951a; Imioná ńtarych Zupnikow, Báchmińtrzew, Stygárow, etc. Piérwzy Czyndel Stygar z Gor Rutnyńklich *SarnStat* 371; Mińtrznád gormi przełożony nie ma mieć żadnego czynńzu z Zup *SarnStat* 379; Też wńtawiamy: iż w koźdęy gorze máią byđź pońtáwieni dwá robotnicy dla ńzukánia ńoli *SarnStat* 380, 372, 377, 378, 379 [3 r.], 380 [3 r.], 393; *KlonFlis* C2v.

W charakterystycznych połączeniach: gora bogata, pożytkow; gora gdzie, na (w) ktorej ... kopają (kopią) (10); (w) gorę (w)kopać (2), wpuścić się; z gor wykopany; w gorach kopać, robiący.

Wyrażenia: »gora kamienna« (1): ńą pożytki ktore dobrze zá włoki ńtoią [...] z rud/ z hut/ y z ńńzych kruszców/ z gor kámiennych GrabPospR L3v.

»gora kruszcowa« (3): GORY KRVSZCOWE. *SarnStat* 405, 106, 1308.

»gora miedzi« (1): W Grábńtwie Tyroleńkim náleźiony były gory we wńi Schatz od ńláchthy ktoryz to imienie dzierzeli/ ńrebrá/ miedzi/ y złothá *BielKron* 287.

»ołowiana gora« (1) : *GostGospSieb* +4 cf »żelazna gora«.

»siarczana gora« (1): Ieńt v nich gorá iedna ńiárczana *BielKron* 294v.

»gora solna, sol dawająca« (4 : 1): Thego theż czáfu Wieliczká gorá ńolna w ńziemi zápalona od iednego ńotrá *BielKron* 407v; Sunt et montes nativi salis, Są y góry ńól dáwáyące. *Mącz* 241c; *StryjKron* 722 [2 r.]; *GostGospSieb* + 4.

»gora spiżana« (1): Koperdália Kńieńtwo/ tho ieńth gory ńpiżáne gdzie ńpiżę kopáią. *BielKron* 293v.

»gora srebrna, srebra« [szyk 2 : 2] (3 : 1): Tá ńziemiá ma wino/ má piwo/ y zboże/ ma ńrebrne gory *BielKron* 290, 287; *GostGospSieb* +4; *VotSzl* C4v.

»złota gora« = *argentaria, auraria, aurifodina Mącz; arrugia Calep* [szyk 5 : 4] (9): *MiechGlab* 10; *BielKron* 287, 442v; Argentaria si absolute ponitur subaudiendum est fodina, Złote gory/ w ktorych złoto kopáją. *Mącz* 15d, 21c; *Calag* 251b; gory złote/ w ktorych/ im niżej kopáńz/ tym więcey bogáctwá náyduieńz *SkarŻyw* 240; *Calep* 98b; ták iż chociaź złotych gor nie mamy y ńrebrnych/ iednák zá dobrym porządkiem/ złoto y ńrebro od ńáśiad mieć będziemy okwicie, *VotSzl* C4v.

»żelazna gora« (1): w máley Polńcźce ńolnych/ ńrebrnych/ ołowianych/ żelázných gor/ y ńńze mieyńcá wńzyńtki máią dońyć rzeczy końztowných *GostGospSieb* +4.

Szereg: »gory a (i) kruszce« (2): O Gorach y Kńruszczach. LudWień B, B.

W przen (8) :

Zwrot: »złote gory obiecować; złoto z gor co obiecują« (4; 1): BierEz L4v; Aureos montes policeri, [...] Złote góry obiecować. *Mącz* 21b, 227d, 231b; ZŁotá pewnie nie nátkáńz trzeńciéy częńci woru/ Z tych gór/ co obiecuią rádo więc v dworu. *PudńFr* 36.

Wyrażenie: »złota gora« (7): KochPień 40; Dańem ńerce/ ná koniec przednień ńkárby moiey. Bych miał y złote gory: mnie by wńdy waźyło Więcey nád złoto/ zdrowie káźdému z nas miło. *PudńFr* 72; *KochWr* 16. Cf *Zwrot*.

4. *Piętro, strych, górna część jakiegoś budynku; coenaculum, contabulatio, contignatio, subtegulaneus locus, superior domus, tabulatum Cn* (32) : Iakom ya [...] nyewszyálem drzwy throych sz zawyeschamy y cztherech law [...] ktore byly wsyeny na gorze *ZapWar* 1513 nr 2161; Item v olyeyniczky pod Gorka vkradl nagorze thoporek skthorym yeńth pogiman *LibMal* 1550/154; Item powyada yńz

przed dwyema lyathi wełchla na gorą wdom do pana Jana Zegadla thamze vkradla suknya *LibMal* 1552/171; Lucia myełzkala v Michala stricharza vedlie domu thegołz łzwyathka theda tham vnyey na gorze biwall *LibMal* 1554/193, 1544/91v, 92, 1546/112 [2 r.], 114v, 1547/137v (13); *BielKom* B6; *RejFig* Dd7 [3 r.]; *BielKron* 458v; Solarium item, Kownátá/ letne łiedzenie ná gorze vczynione. *Mącz* 398c; ták iáko Lukafz s. piłze/ iz áz przez piętro domowe mułieli go łpuścic z gori przed obliczność Páńłką *RejPos* 233v; *WujJud* 187; [Bernardyn] ktory gdy chlebá wedle zwyczáiu źebrał/ oná przyzwála go po chleb ná gorę/ y zámknęła łię znim w komorze *SkarŻyw* 462; *ZapKóścier* 1579/29v; *ActReg* 84; Nác rzepną/ liście kápułtne/ po gorách łufzyc: dla świni ná źimę. *GostGosp* 76, 138; *WujNT* 440; *KlonWor* 42.

W charakterystycznych połączeniach: z gory spuścic, zejść; na gorę chodźic, iść (2), skoczyć, wejść (2), wleźc, wstępic (wstępować) (2), zaprowadźic; na gorze bywać, ukraść (2); na gorze rozwieszony.

Wyrażenia: »z gory na doł« (1): Pothym zełzła z gory ná doł łámá do mnie o czwarthey godzinie w noc *BielKron* 458v.

»gora domu« = wyższe piętro (2): włzedł Piotr ná gorę domu [*in superiora*] (*marg*) ná zwierzchnie piętro dlomu.(–) modlic łię *WujNT Act* 10/9, Aaaaaav.

5. *Przyládek; promontorium Murm, BartBydg, Mącz, Calep; lingula Mącz* (5) : Promontorium. [...] Wyelka gorá przywodzye *Murm* 20; *BartBydg* 124b; *Lingula etiam*, Podługowáta gorá przy morzu álbo ynłzey wodźie. *Mącz* 194b; Promontorium, Przedgórze/ Górá zwłáczzá która łie ná morzu vkázuyę [!]/ albo łie záváłza nád morzem. *Mącz* 325c; *Calep* [859]b.

6. Oznacza usytuowanie przestrzenne, kierunek 'wysoko, wyżej'; *superum(-a), sursum loca Cn* (293) :

Zwrot: »gorę wylatywać« (2): *GrabowSet Lv*; I Ak Orzeł práwą nogą łięga przez obłoki. Gdy gorę wylátuie ná Dyon łzeroki *KołakSzczęł Av*.

I sg w funkcji okolicznika miejsca: »gorą« (5): *RejZwierz* 138; A tu pátrz co pochlebftwo vmie á co prawdá/ bo tá záváłdy gorą látác mułi iáko orzeł *RejZwierz* 50, 51.

~ *W przeciwstawieniu:* »gorą ... dołem, nisko« (2): *BielKom* F4; Skrzydłámy pláłzą po pod niebiu ptacy/ Tám bez fráfunku y bez wielkiej pracy/ Iuź łobie gorą/ iuź buiáią niłko *KlonFlis* B4v.

W charakterystycznych połączeniach: gorą bujác, chodźic, iść, latać (2). ~

Wyrażenia przyimkowe: »do gory« (1):

~ *Zwrot:* »wznieść do gorv« (1): Zwiełi łeb y zás potym wzniełię [!] go do gory/ Vyźrzy łkowronká tego co mu vmknął łkory. *CzahTr L*. ~

»z gory« = *deorsum Calag* (61): Przyłzedł we drzwi záołátał/ [...] Dufáiąc łtárey przyiáźni/ Chciał wnic támo bez boiáźnú Więc gdy poczty nie widziano/ Z gory mu odpowiedziano *BierEz Sv*; *FalZioł IV* 11d; *BielKom* B6; Gdy by Ciełlá álbo Murarz zrucenim zgory iákiey mátereyey kogo zábil *GroicPorz* mm3v; Bo pátrz gdy wielki kámieñ z gory łie obáli/ Iuź więc mocną drzewinę y s korzeniá wáli. *RejWiz* 137v, 17; *Leop 2.Reg* 11/20; *RejFig* Bb4v, Cc5; wbiegłzy łmiele ná mur/ meznie [!] z gory łkoczył miedzy onę wielkość. *BibRadz 2.Mach* 14/43; *KochSat C*; *GórnDworz P5v*, R8v, T4v; Wiátr go z tyłu źegluie/ z gory nogi łtáwi. *BielSat C4*; *BielSpr* 15; *BudBib 2.Mach* 14/43; *Calag* 275b; *SkarŻyw* 30; *CzechEp* *3; Poyźrzy pod okno/ á ci łobie rádźi: Y rzecze z gory do onéy

czelądzi *KochFr* 26; TRzásni/ Pánie/ piórunem/ y biy zgóry grómem/ Ná koniec/ y ípal ogniem wespółek y z dómem *PudłFr* 26, 25; *BielRozm* 21; *GosłCast* 48.

~ *W przeciwstawieniu*: »z gory ... z dołu« (3): kázda ftrzelbá y drzewce z ręku/ theżey idzie z gory niż z dołu. *BielSpr* 16v, 15v, 63v.

W charakterystycznych połączeniach: z gory bić (3), bieżec, ciskać, dać, isć, leźć, obalić się, pociec, postępować, przyłożyć, skoczyć (2), stawić (2), ukazać; z gory wiedziony, wypuszczony; z gory zrzucenie.

Zwroty: »z gory patrzyc (a. patrzeć, a. przepatrować), widzieć, ujrzeć« = *despicere* *Mącz* [szyk zmienny] (6 : 4 : 1): *RejWiz* 104; *BielKron* 20v; *Mącz* 405c [2 4.]; á z dáleká iáko Orzeł z gory wšytko co fie k czemu íciąga przepáthruie *RejZwierc* 22; *Calag* 277a; Azaby to przed tobą táyno było/ który Sercá nálze/ y myśli wšyftki widźisz z góry? *KochPs* 66, 173; KTo mi dał íkrzydłá/ kto mię odźiał pióry/ Y ták wyfoko poštáwił/ że zgóry Wšyftek świát widzę *KochPieś* 11; *Calep* 312b; Zá czymem się był odštyrknął od ciebie/ Vfáiąc ízcześciu á ty siedząc w niebie. Vyźrzałeś z gory niewdźięczności moię *CzahTr* B3.

»z gory spaść (a. spadać, a. upaść, a. przypaść, a. przypadać), (z)lecieć, upadły« [szyk zmienny] (11 : 3 : 1): Idzye ieden ípiewáiąc cegłá z gory ípádnie *RejWiz* 136; *RejFig* Aa4; Tákieź, sóbye ná trawce igramy by dzyeci/ A niewiemy gdy cegłá/ ná nas z gory zleci. *RejZwierc* 115v, 115v; *BielKron* 274, 399v; Im co ciężšlžego z gory vpádnie/ tym fye ciężey ítlucze. *SienLek* 12v; *BiałKat* a4; *RejZwierc* 124v, 198v, 46v; *KochMon* 21; *SkarŻyw* 4; Léy bowiem lzy ferdeczné íkáłę przenikáią/ Y przeźroczyšłym z góry ítrumieniem ípadáią. *KochTr* 15; Nie záváždy grad z gory leci/ Albo burza niebo ízpeci *KochPieś* 47.

»z gory spuścić (się), upuszczony« [szyk zmienny] (4 : 1): Orzeł fie tám z gory ípuścił *BierEz* E3v, K4v; *BielKron* 102, 380; *GrabowSet* G.

Wyrażenie: »z gory na doł, ku dołowi, w doł« [szyk 5 : 2] (5 : 1 : 1): *RejWiz* 91; *BielKron* 399v; *Mącz* 405c; do śmierci iáko do krefu/ dni fie nálze przymykáią/ á iáko kámieñ zgory ná doł/ do niey leciem. *SkarŻyw* 4; *CzechEp* 223; *GrabowSet* G; A [...] Piérwšzé zowá Lácińskie/ które má fwóy znák nád sóbą/ kréškę zgory ná dól wiedzioną *JanNKar* D4v. ~

»ku gorze« (137): KOśmaczek íešt ziele lešne/ wyfokie/ [...] přešthy pułzcza wyfokie ku gorze *FalZioł* I 113d; ma pani rodzącza na grzbiet/ tho íeštłh wznak fie nakłonić/ ízeby głowá była ku ziemi á nogami ku gorze *FalZioł* V 21c; Lekaršłtwa naprzeciw wyfociu pępka ku gorze. *FalZioł* V 42, I 64a, c, [116²]d, 117d, 138c (14); á tłuštołć wšzelka zagrzewa šwym przyrodzonym ogniem, który zawfze ciągnie ku gorze *GlabGad* G7, D5v, H7; Wneczi by íkakał ku Gorzę Bocž fie zalezáł w Kłástorze *RejKup* cc3; *LubPs* gg2v; *KrowObr* 91 v; *RejWiz* 43v, 150v; *Leop* *B4v; Kur fie wšpina ku gorze *RejFig* Aa6, Cc3v; *RejZwierc* 116v, 139v; *BielKron* 47; Sursum versus, Práwie nád fie wzgóřę/ ku góřze. *Mącz* 485c; íešli w zdrowym człowiecze/ mgłá fye w moczu widzi/ á bierze fye ku gorze/ niedobre známie. *SienLek* 26, 82, 178, V, V4; *RejAp* 72 [2 r.], Dd3; *RejPos* 264, 266v; *BielSat* N2v, N3; Prawdá by Orzeł ku gorze wylata *RejZwierc* 216, 22v, 38v, 41v, 54, 62v (9); *BielSpr* 4v, 61v; *BudBib* Ez 41/7 [3 r.]; *HistHel* C2; *Strum* Fv, L3; kłodá leży/ á ze pniá przedfię Nowa rozgá wyrołá/ y nád nádzieię Přeško ku gorze idzie. *KochOdpr* D2; *Oczko* 5, 5v, 8, 9, 17v [2 r.]; *KochPs* 155; *KochTr* 6; *KochPhaen* 21, 23; *ReszList* 161; álišci chłópu w gárdle chrápi/ iáko ízkápie kiedy fie ku

gorze zációgnie. *WerGośc* 235; *BielSjem* 38, 39; Kiedy rożané łóńce ku górze łye miáło/ Amonowi iuż dłużey czekać łye niechcióáło *ZawJeft* 12; *Calep* 912a, 917a, 980b, 1016b, [1017]a, 1021b [2 r.]; *RybGęśli* C; Iáko łóńce/ im więcey ku gorze połtępuie/ tym łię więcey pomnaża w łwiátłóści y gorácości *WujNT* 201, 804.

~ *W przeciwstawieniu*: »na doł, z dołu ... ku gorze« (5): gdy czas ku porodzeniu przychodzi: wznak łie obroci/ tak iż główką nadoł/ nołzkami ku gorze/ oczyrna ku żywotowi matczynemu łie obraca *FalZioł* V 16c, V 22b; *HistAl* G3v; *BielKron* 263; bo z gory nie nie vczyni łtrzeláiąc/ á ty vczyniřz z dołu łtrzeláiąc ku gorze *BielSpr* 63v.

W charakterystycznych połączeniach: ku gorze bieżec, brać się, bujać (2), ciągnąć się (2), dzierżec (2), iść (8), idący, lecieć ((wy)latać) (3), mieć się, miotać, nakrzywiony (3), obrocić, piąć się (wspinać się) (2), pobudzać, (po-, w-, za)- ciągnąć (10), (pod)rzucać (2), pojsć (2), popędzić (popędzać) (3), postępować, poženąć, rość (2), skakać (3), stanąć (wstawać) (2), wschodzić, wstępowaac (8), wychodzić (wynić) (3), wypływać, wyprowadzić, (wy)puszczac (puścić) (4), wyrazić, wznosić (wznieść) (5); ku gorze wyście.

Zwroty: »podnieść (a. podnosić (się), a. wznosić, a. wynieść, a. wynosić), podniosły (a. wyniosły, a. podniesiony) ku gorze« [szyk zmienny] (34 : 6): Macicę ku gorze podniosła/ na iey mieltcze wkłada. *FalZioł* +++4c, I 61a, III 3a, 29c, 33c, V 10 (11); *RejPs* 178v; *RejKup* v2, Bb; *HistAl* G3v; *MurzNT* Mar 4/27; *KrowObr* 170; *RejWiz* 32; Włśniowieckich to narod/ ofobliwy bywał/ [...] By Orłowie ku gorze/ zówždy łeb wznóšili *RejZwierz* 92v, 113v; Podniosłem ręce moię ku gorze [*extendi in altum Vulg*] y poznałem błędy łwe. *BibRadz Eccli* 51/25; *BielKron* 403v; *SienLek* 165; Iż then Anyoł [...] podnioł rękę ku gorze *RejAp* 86, 10v, 115v; nie łmiał oczu twoich podnieść ku gorze *RejPos* 199v, 134v, 154, 202, 305, 338v; *RejZwierz* Av, 263v, 264v [2 r.]; *BielSpr* 65; *StryjKron* 21; *CzahTr* K4 [2 r.].

»ku gorze weźrzec, patrzac (a. patrzyć)« = *suspectare Calep* [szyk zmienny] (3 : 2): NAprzeciw krzywemu wzrokowi to małz czynić/ abys dziecię tak wkładała/ żeby na żadną łthronę/ ani ku gorze/ ani na łtrony nie mogło patrzac *FalZioł* V 44v; Weźrzał Potym ku gorze/ áno domek máły/ Tuż práwie nád nim wiši *RejWiz* 108v, 165v; *RejFig* Cc5; *Calep* 1037b.

Wyrażenie: »wysoko, wyższej ku gorze« [szyk 2 : 1] (2 : 1): *FalZioł* I 39c [2 r.]; á co wyżłífey ku gorze to ielzcze známienitłze y kołztownieyłze páłace. *BielKron* 270v. ~

»na gorę« (27): A gdy na gorę wzłecieli/ Sięgáiąc kielnią wołáli *BierEz* G2, H2v; Gdyż y zyele y drzewo nie roście ná gorę/ Aż korzeń zácźnie pirwey w zyemi łwą náture. *RejWiz* 128; *BibRadz Ez* 40/31; *BielKron* 111; Trochlea, Koło/ [...] którym nieco ná gorę wyciągáya/ yako łą nád łtudniámi/ żorawie/ wály/ y koła. *Mącz* 466b, 412c; *SienLek* 25v; *GórnDworz* P2v; *RejAp* 155; *BielSpr* 63v; Z drugiéy łtrony zás/ niebo ná gorę wywodzi Drugie pół wieńcá/ y część ołtátnią ogoná Długiéy *Hydry KochPhaen* 22; *KlonWor* 40.

~ *Z określeniem miary* (9): A ná piętnáście łócki ná gorę wezbrały wody/ ták iż były okryte gory. *BibRadz Gen* 7/20; á było ták wielkie drugie kámienie iáko ná dwádzyeciá łócki podłuz/ á włzerz dzyefięć łócki/ á ná gorę łócki pięć *BielKron* 77; Powłthawá s pośrodká wyłpy opoká bárzo mocna á obronna/ która wychodzi ná gorę ná piętnáście mil *BielKron* 448v, 26v, 33 [2 r.], 33v, 77; Pierwłza część od łámeo dná łklenice/ iákoby dwa pálcá ná gorę. *SienLek* 25v.

W charakterystycznych połączeniach: na górę iść, miotać, rość, wezbrać, wprowadzić, wychodzić (2), wyciągać, wynieść, wystąpić, wywieść (wywodzić) (2), wzbić się, wzlecieć, zstępować.

*Zwroty: »podnieść na górę« (1): Oni fie tylko dziwowáli podniowfszy każdy łwe wiołło ná górę. *BielKron* 451.*

*»przewrocić na górę nogami« (1): Pothym zalię ono drugie [dziecię] może wepchnąwfsi w żiwot y matkę wznak przewrociwfszy na górę nogami, chwiać iżeby fie y drugie dziecię mogło głową na doł obrocic *FalZioł* V 23d.*

*»na górę weźrzyć, patrzeć« [szyk zmienny] (1 : 1): Widżątż miły Iezus iego żądżą ij wiarę/ przybliżywfsy fie k niemu wezrzál na górę *OpecŻyw* 62; *FalZioł* IV 40c.*

*Szereg: »na górę i na doł« [szyk 1 : 1] (2): Potym wftawfszy chodżic leguchno po gmachu albo po wřchodzie nagorę j na doł łtępuiącz *FalZioł* V 20a, IV 40d. ~*

*»w górę« (1): zalię gdy takowe dymy grube á iadowite od łercza do mozgo [!] wftępuią tedy łmyłł poľpolithy mnima y tak ładzi we łnie iakobyłmy wgorę wchodżili *GlabGad* L6.*

*»na gorze« = *superne, supra Mącz, Calep; super Calep* (14): Gdzie by teź rzemiełnicy ná gorze będać/ wftawicżnie mieli wołać/ dofyć im iest przed mieyftcem niebełpiecznym rołciągnąć łznur *GroicPorz* mm2v; Iuż Skowronek ná gorze pięknie przepieruie/ Słowiczek we krzu krzyczy *RejWiz* 34v; A dwa Ballas rubini, o kolo niego s perlamy, i dwie perle wielkie na gorę [!] *WyprKr* 11; *BielKron* 348; *Mącz* 434b; Vczyń łyedzenie ná gorze/ od łiemie wyłoko *SienLek* 3, 7; *RejZwierc* 107; *Calep* [1030]b, 1035b.*

*~ W przeciwstawieniach: »na, w dole ... na gorze« (3): A były tam dwie iálkini/ iedná ná gorze [...]/ druga ná dole *BielKron* 13; *SienLek* 26v; Miłtrż łam/ dwoie przedmiełcie/ iedno ná gorze/ drugie wdole pod zamkiem Iunigedą łpalił. *StryjKron* 305.*

*Wyrażenie: »wysoko na gorze« (1): Supra sedet, Wyłoko ná gorze łiedzi *Mącz* 435a. ~*

*W przen (45) : A iż poľpolicie pan ná gorze á podlełfszy łtan nádole pozołtawác mułi/ á przedię oney gory zwirzchnoľcią rżadzon y łprawowan być mułi. *RejZwierc* 3.*

*I sg w funkcji okolicznika miejsca: »gorą« (4): ná doł Orzechowłki pátrzy/ á Exekucya prawđziwa gorą idzie *OrzQuin* F; Gorą zówždy lata cnotá *RejZwierc* 231; *RybGęłli* Cv. Cf »gorą się wynosić«.*

*Zwroty: »wylat(yw)ać (a. wylecieć) gorę« = *pysznić się, być dumnym* [szyk zmienny] (5): *CzechEp* [400]; *KochPieł* 43; BA móglci łobie Sokół wylátywác góre/ Lecz mu przedię Mielecki łzpetnie podárł łkóre. *PudłFr* 43; *ZawJeft* 34; Podeyźrżané to rżeczy/ á drżęc ná nie trzebá/ Kto ták wyleciał góre/ iż dołięga niebá. *GórnTroas* 23.*

*»gorą się wynosić« (1): Iáko to ma przygánę górá fie wynosić/ Ták teź to nieprzyłtoi/ podłołcią fie łłoczyć. *GosłCast* 44.*

*Wyrażenia przyimkowe: »z gory« (12): *RejZwierc* 73; Prze twóy gniéw łurowy (boł mną zápálczywy z góry dał o łiemię) *KochPs* 151; Teraz mię łrogie łczęłcié nawáłnołcią łwoią/ Zrżuciło práwie z góry y z nádzieią moią. *ZawJeft* 38, 36.*

*~ W przeciwstawieniu: »z gory ... z dołu« (1): Ogarnęło mnie [...] łubowanie w przyłżłych grzechach, z gori dułżny nieprzyjaciel, z dołu ciało, z łercza złe myłli *Wróbyłt* K7.*

Zwroty: »spaść z gory« (1): Bo cze ono barzo kole Spadłfj z Gory Dzjs nadole Coż przez Pyche ftrącił marnie A Pan tam pokorne garnie *RejKup* dd5v.

»stąpac z gory [= z pańska, pysznie]« (2): Stąpa sgory wargy kálfa A Czo krok to kolnierz ftrzałfą *RejKup* q8, v5v.

Wyrażenie: »z dołu na gorę i z gory na doł« = *od niższej do wyższej instancji i z powrotem* (1): bo iuż do tego przyźzło, że iedná kauzá wróca fie ná zad z dołu ná gorę, y z góry ná doł, etc. *SarnStat* 1300.

Szeregi: »z gory abo z wierzchu« (1): Bo iż ia ták tym porządkiem z gory ábo zwierzchu ku dołowi poftępuię: do fundámentu fię włáfnego dokopywáiąc *CzechEp* 223.

»z gory abo wysokości« (1): ábych [...] z tey gory ábo wyfokości/ którą Pan Bog do ogłofzenia Ewángeliey fwey obrał/ ciebie sławna Polko/ [...] mógl był záftác w tym wfyzkowániu y fporządzeniu *PowodPr* 4. ~

»ku gorze« (20): *RejPs* 145v; Ano każdego po fkorze Znaczc chozc fie wfpina ku gorze *RejRozm* 392; (*marg*) niech się wálc wmył i tam i sam niechfieie abo nie udáwáicie fię na wyfokie myłli (-) ku gorze się niebierzcie *MurzNT Luc* 12/29; *LubPs* P4v; *RejZwierz* 116v; *RejAp* 50; *RejZwierc* 41v, 239; *BudBib* 4.Reg 19/22; Iáko młode fzczepy polewáne lepiey roftą: ták wiára náłzá prześládownim kwitnie/ á wiecey ku gorze roście. *SkarŻyw* 130.

~ *W przeciwstawieniu:* »ku gorze ... na doł« (1): á ftárzec mężny/ á ná táką woynę młody/ śmiał fię z nich mowájąc: mnie ku gorze/ wam ná doł *SkarŻyw* 274.

W charakterystycznych połączeniach: *ku gorze brać się, ciągnąć się, lecieć (wylatować)* (2), *obracać, podejmować, powstać, rość, wspinać się.*

Zwrot: »wynosić (*a. wynieść, a. podnieść, a. podnosić, a. wznosić się*) ku gorze« = *sublevare Vulg* [szyk zmienny] (9): Y owífem wfyłcy fpołecznie wynofmy ku gorze wielmożność chwały iego *RejPs* 95v; aby raczył podniefc ku gorze vpadle myłli ferca náłfego *RejPs* 168v, 80v, 90v, 145v; *MurzHist* Fv; Wynioł Ewilmerodách krol Bábilońki [...] ku gorze głowę Ioáchiná Krolá Iudfkiego z ciemnice *Leop* 4. Reg 25/27; *RejZwierc* 169; *SkarŻyw* 14. ~

»na gorę« (2): muśi iáko Ian fwięty wyftępic z myłłami fwemi ná gorę/ opuściwfy ty márne á fprołne nilkości fwiátá tego. *RejAp* 181v; *RejZwierc* 40v.

»na gorze« (1):

~ *W przeciwstawieniu:* »na gorze ... na dole« (1): A iż połpolicie pan ná gorze á podlefyzy ftan nádole pozofstáwáć muśi *RejZwierc* 3. ~

7. *Górny bieg rzeki* (13) : Mołkwá [...] przepráwili fie ná gorze rzeki nád nadzieię náłznych *BielKron* 428v, 337v, 339; Pirwey ku gorze Wiłlá wroci fię od Morzá. Niż zgasnie iego sławá ná tey nilkiey ziemi *Prot E*; (*marg*) Iordan fię wfpák obrocił dla ludu Bożego. (-) A wodá fię zgory pomáłu fpuściłá/ y nápełniłá rowy *SkarŻyw* 501; *SarnStat* 1184.

W przeciwstawieniu: »doł ... gora« (7): *BierEz* M2; *BielKron* 406, 431v; áby mu było wolno [...] przeiáchác z niemi [...] wodą przez Wiłłę ná dół álbo ná górę [*per fluvium Wiłlá infra, vel supra JanStat* 848] *SarnStat* 1071, 1073, 1077, 1111.

8. *Wcześniejsza część czegoś, początek* (6) :

Wyrażenie przyimkowe: »na gorze« = *powyżej* (o tekstach) (6): A inſſe wiſtempy czeladne, ktoreby ſię yakofzkolwie stoczyły, maią bycz według przewinienia od ſtarſſich karane, iako ſię tho na gorze opisuie. *ListRzeż* w. 41, 45, 51; *MetrKor* 37/3, 4v; A iellyby ktora dvchowna perſona ktorego ſliachczicza abo ſliachetſkiego poddanego kv prawv duchownemv o ynne rzeczy nad ty articuli na gorze piſane do duchownego prava vicziągnela abo vizwała *ComCrac* 21.

9. *Zewnętrzna część, wierzch czegoś* (1) :

Wyrażenie przyimkowe: »na gorze« = *z zewnątrz* (1): Próżno tedy noſzę zbroię/ Próżno zá páwézą ftoię: Bo kto mię ma bic ná górze/ Kiedy nieprzyjaćiel [tj. *miłość*] w ſkórze. *KochFr* 7.

10. *Przewaga, górowanie, wywyższenie; zwycięstwo nad kimś* (93) : kogo obaczy być ſpráwiedliwego/ themu ſpráwiedliwości gorę przykaze [*illi iustitiae palmam dabunt*] *Leop Deut* 25/1.

gora nad kim, nad czym (31): Bywa to tedy że głuſtvo ludzkie w tem wſzytkim prágnie nád drugimi gory [*in illis omnibus affectet eminentiam*]. *ModrzBaz* 56. Cf *Fraza, zwroty*.

Fraza: »[nad kim] gora jest« = *któs ma przewagę* (1): co iednemu dzis to drugiemu potem/ iakoc nad mozniefzemi gora bedzie *PaprUp* L4v.

Zwroty: »dać gorę [kornu]« [w tym: *nad kim* (4)] (5): *WujJud* A4; Y nád nieprzyiaćielem daż mi górę moim. *KochPs* 86; *SkarŻyw* 135; *LatHar* 580, 614.

»iſć gorą« [*szyk zmienny*] (5): *RejWiz* 75; *OrzRozm* T; O być to była prawdziwa náuká ich/ nie dopuſćilćiby ich Bog thák męczyć/ á náſzy przedię gorą idą/ á znáć łáſkę Bożą nád nimi. *RejAp* 92v; Wtym ták pilowác cnoty/ By nád nią nie ſzedł gorą krużec złoty. *RybGęſli* C2; Złość pomſty męzna/ źle ſie płáći cnotá: Zli gorą idą/ máiać doſyc złotá *GosłCast* 69.

»mieć gorę« [w tym: *nad kim, nad czym* (15), *w czym* (3), *przed kim* (1), *czego* (1)] [*szyk zmienny*] (23): *KromRozm I* A4v; ſtáło ſie o pák/ iż żydowie ięli mieć gorę [*superiores esse coeperunt*]/ á mſćić ſie nád nieprzyiaćioły ſwemi. *Leop Esth* 9/1; wſzędzie naydziećie wolność Polſką górę mieć nád wſzeláką niewolą. *OrzQuin* R2; *GórnDworz* Ev, I8v, N3; *KochPs* 9, 37, 209; *SkarŻyw* 3, 152, 274 [2 r.], 348; tylko áby prawdá gorę miála/ á fałż wſzeláki żeby był zwoiowany. *CzechEp* 5; gdy ſię ludzie z łobą ſwárzyć/ y iáko pijáni ſprzeczáć/ ieden nád drugim chcąc mieć gorę/ poczęli *CzechEp* 232, 233; *NiemObr* 63; *BielSjem* 23; MARS tákże/ choć koſmátą miał ná łobie ſkórę/ Wždy miał przede wſzytkimi/ v Iliéy gorę. *PudłFr* 75; *PaprUp* A3; *WitoſłLut* A4; *SkarKaz* 515b.

»odnieść gorę« (1): Zebych/ powieda/ rządnie wezbrał wkorę Nieprzyiaćielá/ y odniósł gorę. *RybGęſli* B3v.

»(o)trzymać gorę« [w tym: *nad kim, nad czym* (2), *w czym* (1)] [*szyk zmienny*] (6): *WujJud* 116v [2 r.]; Zuzánná zá twoią pomocą nád pługáwymi cudzołózniki gorę otrzymála *SkarŻyw* 341; *StryjKron* 442; *PaprUp* A3; ták záſię národy dáleko wietſze Pogáńſkie [...] w doczeſnym ſzczeſćiu y pánowániu gorę trzymały. *PowodPr* 13.

»na gorę sadzac« (2): Ty człowieká pokorného ná góre fadzaſz/ A hárdého niepoczefnie ná dół ſprowadzaſz. *KochPs* 24, 213.

»ku gorze ſię wſpinac« (1): Y iáko ſie nie wſtyda ſwych przodkow wſpomináć/ A oną ich zacnofcią ku gorze ſie wſpináć *RejWiz* 98.

»w(y)stawić ku gorze, na gorze postawić« [szyk zmien] (3 : 1): *BielKron* 392v; Wyłtaw zbroyne Rycerze/ cnotliwe ku gorze. Nie pátrż ná zacność domow/ áni ná ich grozy *BielSat* N4v; *PapUp* Fv; Duchowny łtan poniżyć y znióczyć: á heretycki ábo śláchecki ná gorze poštáwić vsiłuiemy. *SkarKazSej* 669b.

»na gorę wstąpić« (1): bo tám łá miedzy Kárdynały co łtronę trzymáią Cefárłką/ drudzy co Fráncułkiego Krolá/ ále wšytki zhołdowálá Angielłka pekunia/ iż Angioł [*kardynał Medychin*] ná gorę wštápił/ y zołtał Papieżem ktory teraz iełt. *BielKron* 239.

»ku gorze wynosić (a. wynieść, a. podnieść (się), a. podnosić się, a. wzniesć); gorę wynieść; gorą wynaszać« = *extollere in excelsum* *PolAnt* [szyk zmienny] (16; 2; 1): wšpomináiąc ná to iż ty wyniofłšy mię ku gorze/ potemeš márnje porzućił. *RejPs* 148v, 95v, 110v, 139, 161v, 167v, 199v; *LubPs* hh2v; łście łie twoy łtan znácznie ku gorze podniełje. *RejWiz* 27; *RejFig* Cc3; *RejZwierz* 19, 66; Nie podnołćieź łię ku gorze łtrząłáiąc porożem wálzym á nie mowćie zátyłá łzyiá. *BibRadz Ps* 74/6; *RejAp* 10; *BielSpr* 58, 72v; *CzechEp* 50; Tymći łpołobem/ ty wymyłły ludzkie gorę wyniołły *NiemObr* 141; *GosłCast* 61.

»gorę wziąć, brać« [*w tym: nad kim* (8)] = *praevalere* *Vulg* [szyk zmienny] (15 : 5): Słowá złošników w źięli gorę nád námi *Leop Ps* 64/4; *BibRadz Eccli* 9/2; *BielKron* 107v; *KochSat* B4v; *BielSpr* 63; *BudBib Eccli* 9/2; *StryjKron* 668; *NiemObr* 165, 169; *Phil* Q; *LatHar* 47, 52, 83, 179, 610; *PowodPr* 33, 55; *SkarKaz*)(3; gdy heretyctwo rozmnożyćie/ ábo gorę mu brać dopušćicie. *SkarKazSej* 688a, 688a.

Szereg: »gora i przodek« (3): *GórnDworz* N3; Kofćioł Rzymłki záwłze gorę y przodek otrzymał *WujJud* 116v *marg*, 116v.

a. *W funkcji przysłowka*: »gorą« (3) : Dołzyć otym dzywnas żona Gdy baczyz iż gorą oną. *RejKup* d8.

Fraza: *iron.* »naszy gorą« (2): A czos tełz znałłego rodu Náłłi gorą chwala bogu *RejRozm* 391; Kucharz iádác ná drodze zbroił coś dobrego/ Ze go wnet obiešili [...] Rzecze wierę pan Mátułz/ náłz to wiłieć raczy. Wey przedłię náłzy gorą *RejFig* Dd5v.

11. Zestawienie: »gora (zbożności)« = *projektowany skarbiec pochodzący z dobrowolnych składek, przeznaczony na potrzeby państwa; mons pietatis* *Modrz* (nazwa wzięta z założonej w XV w. we Włoszech instytucji dobroczynnej) [szyk 3 : 1] (4) : Bo był niektory Senator/ ktoremu łię zdáło/ żeby w Rzeczypołpolitey by iednę zbożności gorę zbudowano: ták on zwał one łpołki/ lub pieniądze/ ktoreby wšytcy wedle możności łwey káždy raz zrzucili *ModrzBaz* 121; áby był łkarb záložon/ z ktoregoby łzedł náklad ná woynę/ y ná inłze Rzeczypołpolitey potrzeby. á ten łkarb názwáł ná imię: *Montem pietatis*, cołię wykłáda/ Gorá zbożności/ lub miłošierđzia. *ModrzBaz* 140, 121 *marg*, 140.

12. n-loc; miejscowości (11) : Item kupil za zlothi rufznyczą y prochu y olowv za 3 1/2 grołcha w Gorze wnyemczach *LibMal* 1548/141, 1545/99, 1553/177v.

Zestawienia: »Gołe Gory« (1): Widźiáłeš tám z Gołych gor Sienińłkięgo *OrzQuin* R3v.

»Gora Krolewska« = *błędne skojarzenie z Hippo regius, nazwą miasta należącego do Kartaginy* (1): Afryká krolełstwo iełt/ w kthorym było miáłto známienite Kártago ná págorku Merkuriołowym. [...] ná brzegu Hippo/ ná gorze krolewłkiey. *BielKron* 270.

»Gora Małogostska« (1): Zbigniew Bąk z Góry Małogośtłki *SarnStat* 1056.

»Tarnowskie Gory« (1): Ow ná Tárnowłkie gory/ ow fię puści ná flis. *KlonWor* 74.

»Zielona Gora« (1): Olbráchtowi poštąpili w Słátku dzyerżec Kfięstwá [...] Sprotáne/ Opáwę/ Tofzek/ Byton/ Krofno/ Carnow/ Zieloną gorę *BielKron* 397.

iron. »Psia Gora« (1): Idźże ieno do Kráková/ wfiyfiysz niewchodzæ weń á ono Płatek drugi nieprzyjaciel Boži ná pšiey gorze pod łzopą woła *LeovPrzep* Gv.

Zestawienia w funkcji n-pers (2): Poiman kfiążę Szczecińłkie przez Skárbká z Gory *BielKron* 384v; *SarnStat* 1084.

13. n-pr »Stara Gora« (1) : á do Landzkiego przewiodł brácią z Niemiec z kłáźtorá rzeczónego *Vetus mons/ to ieft z ftarey gory/ trzy mile od Kolná Agripiny. BielKron* 355.

*** *Dubia* (4) : Iakosz thy nam człovyekya [...] sz gory szvzradem wszyal wszwoya częsz crą czyreyowska thamo wgorze podla poszw gwalthem. *ZapWar* 1505 nr 2000; *Mons pharetratus* [= *mający kołczan*] [...] *Der Kocherłberg. Sárczaná gorá. Murm* 21; *BartBydg* 93.

Synonimy: **2.** gromada, kupa; **3.** gruba, kopanina, szyba, żupa; **4.** piętro, strych; **5.** przedgorze, przylądek; **6.** wysokość; **9.** wierzch; **10.** przewaga, przodek, wywyższenie, zwycięstwo.

Cf **GORLETNY, GOROLEŚNY, GOROLOTNY, WZGORĘ**